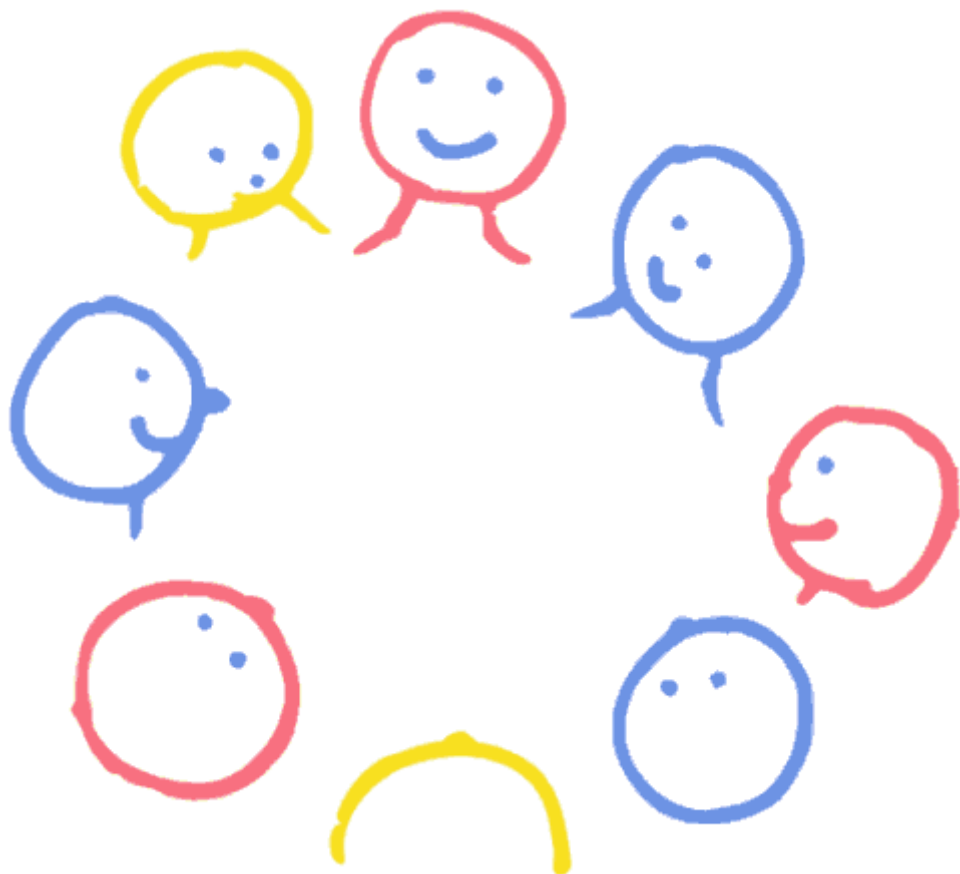

MIJN KIND BESCHIKT OVER EEN SPECIAAL TALENT

Scriptie over het doorverwijzen van het regulier onderwijs naar het speciaal onderwijs en/of het speciaal basisonderwijs.

Minor Special Educational Needs

Stenden Hogeschool Emmen

Christelijke opleiding tot leraar basisonderwijs

Naam onderzoeker:

Pauline Rosier – Prigge

Relatienummer:

70206

Eerste beoordelaar:

Dirk Korf

Docent minor Special Educational Needs

Tweede meelezer:

Peter Vosmeer

Docent Nederlandse Taal

PPB- begeleidster:

Pieneke Busstra

Voorwoord

*Aan de buitenkant zie je niets,
Maar aan de binnenkant is er iets.
Vaak gaat het goed, maar soms is het mis,
Mensen om mij heen moeten het maar nemen zoals het is.*

*Mensen denken dan; dat is er één met pit,
Maar die weten niet echt hoe het zit.
De wereld zit voor mij soms moeilijk in elkaar,
Daarom reageer ik af en toe wat raar.*

*Sommige prikkels kunnen het mij moeilijk maken,
Doordat ze in mijn hoofd de weg kwijt raken.
Dan ben ik boos op alles en iedereen om mij heen,
Dan sluit ik me even af of ben ik graag alleen.*

*Ik spreek me uit in mijn eigen taal,
Dat maakt mij heel speciaal.
Als iedereen mij nu eens zó ziet,
Dan is mijn wereld lang zo slecht nog niet.*

Ik ben speciaal, NOU EN?!

Inleiding

Voor u ligt een onderzoek scriptie over het doorverwijzen van het regulier onderwijs naar het speciaal onderwijs en/of het speciaal basisonderwijs.

Er is in dit onderzoek gekozen voor een theoretisch onderzoek en een praktijkonderzoek.

In het theoretische deel van dit onderzoek zullen onder meer de begrippen speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs worden toegelicht. Tevens zullen de verschillende indicaties die kinderen kunnen hebben worden uitgelicht.

In het praktijkgedeelte van dit onderzoek wordt ingegaan of leerkrachten basisonderwijs in voldoende mate op de hoogte zijn van de te nemen stappen voor het doorverwijzen van het regulier onderwijs naar het speciaal onderwijs of het speciaal basisonderwijs.

De aanleiding van dit onderzoek komt voort uit de vraag van stageschool A.

Op deze school werd aangegeven dat leerkrachten basisonderwijs het dikwijls lastig vinden om leerlingen door te verwijzen doordat zij niet in voldoende mate op de hoogte zijn van de te ondernemen stappen. Tevens geven zij aan het lastig te vinden ouders hierin te betrekken.

Doordat het onderwijs door de jaren heen veel veranderingen kent en het met de komst van passend onderwijs ook veel veranderingen in de zorg kent is dit onderzoek relevant.

Tevens dienen leerkrachten basisonderwijs op de hoogte te zijn van de te ondernemen stappen voor het doorverwijzen.

De probleemstelling die voort komt uit de vraag van stageschool A is als volgt:

Tot wanneer is een leerling op de juiste plek binnen het regulier onderwijs? Wanneer past deze leerling beter thuis op een school voor speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs? Zijn wij als leerkrachten van stageschool A op de hoogte van de te ondernemen stappen voor het doorverwijzen van een leerling? Hoe begeleiden wij hierin de ouders tijdens het proces van doorverwijzen?

Vanuit de probleemstelling is door de onderzoeker de volgende onderzoeksvraag gesteld:

In welke mate zijn leerkrachten basisonderwijs in staat om vanuit hun eigen positie de aanmeldingsprocedure voor het speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs te beschrijven?

In dit onderzoek is getracht een antwoord te vinden op de hoofdvraag van dit onderzoek. Door middel van deelvragen heeft de onderzoeker een conclusie kunnen formuleren.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 <i>'Vakspecifiek'</i>	blz.	1
Hoofdstuk 2 <i>'Theorie'</i>	blz.	12
Hoofdstuk 3 <i>'Praktijkonderzoek'</i>	blz.	28
Hoofdstuk 4 <i>'Verantwoording onderzoek'</i>	blz.	30
Hoofdstuk 5 <i>'Conclusies en aanbevelingen'</i>	blz.	64
Literatuurlijst	blz.	67

Hoofdstuk 1

Vakspecifiek

Paragraaf 1 'Zorg'

1.1 *Wat is zorg?*

Paragraaf 1.2 'Zorg op macro niveau'

1.2.1 *Ontwikkelingen in het denken over zorg*

1.2.2 *Wet op primair onderwijs*

1.2.3 *Weer samen naar school*

1.2.4 *Weer samen naar school plus*

1.2.5 *Leerling gebonden financiering*

Paragraaf 1.3 'Zorg op meso niveau'

1.3.1 *Zorgprofiel*

1.3.2 *Zorgplan*

1.3.3 *Landelijke pedagogische centra*

1.3.4 *Regionale Expertise Centra*

1.3.5 *Othotheek*

Paragraaf 1.4 'Zorg op micro niveau'

1.4.1 *Groepsplan*

1.4.2 *Handelingsplan*

1.4.3 *Ambulante begeleiding*

1.4.4 *Remedial teacher*

1.4.5 *De intern begeleider*

1. Zorg

Zorg kan worden ingedeeld onder drie verschillende niveaus. We spreken hier over Macro, Meso en Micro niveau.

Hoe wordt de zorg binnen het onderwijs geregeld op deze drie verschillende niveaus? En wat is nu eigenlijk zorg?

Antwoorden op bovenstaande vragen zijn terug te lezen in dit hoofdstuk.

1.1.1 Wat is zorg?

Allereerst moet duidelijk worden dat er hier gesproken wordt over zorg in het onderwijs.

Kinderen kunnen om verschillende redenen behoefte hebben aan extra zorg. Extra zorg kan zowel aan de bovenkant als aan de onderkant geboden worden. Zorg kan extra aandacht van de groepsleerkracht betekenen of hulp van buitenaf.

Dikwijls heeft een leerling niet voldoende aan de zorg die reeds geboden wordt in een groep, hiervoor kunnen verschillende oorzaken zijn. Doordat een leerling een gedrags,- leerprobleem heeft kan deze hinder ondervinden door te weinig zorg. Een leerling die meer,- of hoogbegaafd is kan ook behoefte hebben aan extra aandacht.

Zorg bieden aan de leerlingen in een taak van de leerkracht, wanneer deze er zelf niet uitkomt kan er hulp van buitenaf worden ingeroepen.

Door de jaren heen is er heel wat veranderd op het gebied van zorg. Zowel op Macro, Meso en Micro niveau. De zorg wordt aan de hand van de niveaus beschreven.

1.2 Zorg op Macro niveau

Als we spreken van zorg op macroniveau kijken we naar de ontwikkeling die de zorg op het niveau van wetsvoorstellen en wetsveranderingen heeft doorgemaakt.

1.2.1 Ontwikkelingen in het denken over zorg.

Voor de ontwikkelingen in het denken over zorg kijken we naar de afgelopen tweehonderd jaar. We bespreken hier de ontwikkelingen die scholen hebben doorgemaakt met betrekking tot leerlingen die extra zorg behoeften.

Heel lang heeft men gedacht dat speciale zorg het beste geboden kon worden door verschillende typen scholen op te richten. We spreken hier dan ook wel van de institutionalisering van de zorg.

Leerlingen met een bepaalde zorgbehoefte gingen naar het type school, die paste bij hun zorgbehoefte en waar ze zo optimaal mogelijk konden worden begeleid.

Op deze verschillende typen scholen waren veel deskundigen aanwezig, die de leerlingen zo goed mogelijk konden begeleiden. Te denken valt aan logopedisten, orthopedagogen, remedial teachers, therapeuten en dergelijke. De leerlingen zaten in kleine groepen, zodat de leerkracht meer aandacht aan hen kon besteden.

Den Dulk en Janssens (2005) beschrijven in hun boek de veertien verschillende schooltypen voor speciaal onderwijs zoals men die aan het einde van de vorige eeuw van elkaar kon onderscheiden:

1. Dove kinderen.
2. Slechthorende kinderen.
3. Kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden.
4. Visueel gehandicapte kinderen.
5. Lichamelijk gehandicapte kinderen (mytyl).
6. Kinderen die zijn opgenomen in ziekenhuizen.
7. Langdurig zieke kinderen.
8. Moeilijk lerende kinderen (mlk).
9. Zeer moeilijk lerende kinderen (zmlk, zml).
10. Zeer moeilijk opvoedbare kinderen (zmok).
11. Kinderen met leer en opvoedingsmoeilijkheden (mok).
12. Kinderen in scholen verbonden aan pedagogische instituten (pi).
13. Meervoudig gehandicapte kinderen (tyltyl).
14. In hun ontwikkeling bedreigde kleuters (iobk).

In de loop der jaren zijn de opvattingen over het feit hoe leerlingen met een bepaalde zorgbehoefte het beste kunnen worden opgevangen nogal veranderd. Steeds meer wordt er gedacht dat leerlingen met een bepaalde zorgbehoefte niet moeten worden afgeschermd van de samenleving, maar dat zij juist integreren in deze samenleving. De zorg hoeft dan niet te worden opgezocht, maar komt naar ons toe. Waar vroeger het zorgaanbod het uitgangspunt was, komt nu de nadruk te liggen op de zorgvraag. Dit noemen we ook wel de vermaatschappelijking van de zorg.

1.2.2 Wet op het primair onderwijs

In 1998 is de wet op het primair onderwijs in werking getreden, deze wet is in opvolging op de wet op het basisonderwijs die in 1985 is aangenomen. De wet op het primair onderwijs is ingevoerd nadat het beleid Weer Samen Naar School (WSNS) van start ging. De centrale uitgangspunten en doelstellingen van de wet op het basisonderwijs zijn vrijwel onveranderd gebleven.

De belangrijkste verandering is dat het gewone basisonderwijs en een deel van het speciaal onderwijs van vroeger (met uitsluiting van de scholen voor kinderen met een lichamelijke, een zintuiglijke en/of een verstandelijke handicap) niet langer gescheiden onderwijssectoren zijn. Zij vallen nu onder een wet.¹

Van Eijkeren (2005) beschrijft in haar boek een aantal kenmerken van de wet op het primair onderwijs:

- Basisschool en speciaal onderwijs vallen onder dezelfde wet.
- Scholen voor lom, mlk en afdelingen voor iobk krijgen de naam 'speciale scholen voor basisonderwijs'.
- Basisscholen en speciale scholen voor basisonderwijs werken samen in een regionaal samenwerkingsverband.
- De gewone basisschool vangt zo veel mogelijk kinderen op.
- Elk samenwerkingsverband krijgt op grond van het aantal leerlingen een vaste vergoeding.

Door de invoering van passend onderwijs wordt de zorgstructuur veranderd. De belangrijkste verandering is de invoering van zorgplicht voor scholen/schoolbesturen om een passende onderwijsplek voor iedere leerling te realiseren. Wanneer scholen niet tegemoet kunnen komen aan de zorgbehoefte van een leerling, is de school verantwoordelijk om in overleg met de ouders en schoolbesturen binnen de regio een passend onderwijsaanbod te realiseren.

Tevens is elke school verplicht om een onderwijszorgprofiel op te stellen. Dit onderwijszorgprofiel geeft aan welk aanbod aan onderwijs, zorg en ondersteuning de school haar leerlingen kan bieden (Ouders & Co, 2010.)

Minister van Bijsterveld streeft ernaar de wet op passend onderwijs met ingang van 1 augustus 2012 in werking te laten treden.²

Er is veel kritiek op het nieuwe plan van passend onderwijs. Zo heeft SP-Kamerlid Manja Smits een comité opgesteld: 'Passend onderwijs past niet'.

¹ Eijkeren, M. van (2005). *Werken in het basisonderwijs*. Baarn: HBuitgevers.

² Bijsterveldt, M. van (2010). *Brief minister Van Bijsterveldt*. Verkregen op 6 december, 2010, via http://www.passendonderwijs.nl/files/media/nieuws/47684-Passend_onderwijs_brief_TK_nov_10.pdf

Deze leden zijn tegen het plan voor passend onderwijs. Volgens de leden van het comité 'Passend onderwijs past niet' zal het plan leiden tot bezuinigingen en tot slechter onderwijs. Deze leden zijn tegen passend onderwijs, omdat:

- Het leidt tot meer zorgleerlingen in het regulier onderwijs;
- Het neerkomt op een bezuiniging op het speciaal onderwijs;
- De klassen hierdoor groter worden;
- Er niet meer geld beschikbaar komt;
- Het niets doet tegen bureaucratie;
- Het opnieuw een onderwijshervorming is die aan leerkrachten wordt opgedrongen (Smits, 2010)

1.2.3 Weer Samen Naar School

Op een basisschool is geen kind gelijk. Ieder kind ziet er anders uit, ieder kind heeft een ander karakter en ieder kind leert anders. Zo zijn er kinderen waarbij alles vanzelfsprekend lijkt te gaan. Er zijn echter ook kinderen die extra zorg en begeleiding nodig hebben. Deze kinderen kunnen leerproblemen zoals Dyslexie en gedragsproblemen zoals Autisme hebben. Maar ook hoogbegaafde leerlingen kunnen onder deze extra zorg en begeleiding vallen. Het doel van het project 'Weer Samen Naar School' is om al deze kinderen zoveel mogelijk in het reguliere basisonderwijs te houden.

Voordat deze kinderen de extra zorg en begeleiding krijgen die ze nodig hebben, gaat er nogal wat aan vooraf. Het is belangrijk dat de eventuele problemen eerst gesignaleerd worden. Leraren observeren de kinderen in hun klas voortdurend. Zodra er iets opvalt bij een bepaalde leerling, gaat de school nader analyseren over welke belemmering het precies gaat en wat hier aan gedaan kan worden. Een school moet goede afspraken maken over de manier waarop ontwikkelingen bij kinderen vastgelegd wordt.

Wanneer duidelijk is welke belemmering het kind ondervindt, kan er worden vastgesteld wat er aan gedaan kan worden.

Dankzij het project 'Weer Samen Naar School' krijgen basisscholen extra geld en hulpmiddelen van de overheid om deze kinderen extra zorg en begeleiding te kunnen bieden. Deze begeleiding kan door de reguliere groepsleerkrachten worden gegeven, door een remedial teacher en door leerlingbegeleiders.

Tijdens het proces van begeleiding wordt er wel steeds gekeken naar de resultaten die het kind laat zien tijdens deze extra begeleiding. Boekt het kind geen vorderingen dan wordt er weer gekeken naar eventuele andere oorzaken of oplossingen. Om de zorg in de basisscholen zo optimaal mogelijk te laten zijn, werken de basisscholen en scholen voor speciaal basisonderwijs samen. Dankzij deze samenwerking gaan er minder kinderen naar het speciaal basisonderwijs en kunnen deze kinderen ook presteren in het reguliere basisonderwijs.

De school staat er niet alleen voor wanneer het gaat over keuzes maken over deze zorgleerlingen. De Externe zorgcommissie kijkt of het kind wel voldoende begeleid kan worden binnen het reguliere basisonderwijs. Wanneer dit niet het geval is wordt er geadviseerd over welke hulp het best geboden kan worden bij deze leerlingen.

Er zijn ook uitzonderingen bij het project 'Weer Samen Naar School'. Wanneer leerlingen lichamelijk, zintuiglijk of verstandelijk gehandicapt zijn, wanneer kinderen ernstige gedragsstoornissen of psychiatrische stoornissen hebben, vallen ze niet onder het project 'Weer Samen Naar School'. Voor deze leerlingen bieden het speciaal onderwijs en de leerling-gebonden financiering een uitweg.

1.2.4 Weer Samen Naar School Plus

In maart 2002 is als toevoeging op het project 'Weer Samen Naar School' het project 'Weer Samen Naar School Plus' van start gegaan. De overheid heeft extra geld uitgetrokken om het project 'Weer Samen Naar School' duidelijker te maken voor scholen en andere organisaties die hier baat bij hebben. Het doel van het project 'Weer Samen Naar School Plus' is om deze organisaties te informeren over het verloop van 'Weer Samen Naar School' en naar de resultaten.³⁴⁵

1.2.5 Leerling gebonden financiering

De leerling gebonden financiering wordt ook wel het 'rugzakje' genoemd. De leerling gebonden financiering (LGF) is een aangepast bedrag dat de school ontvangt voor een kind met psychische problemen, een gedragsstoornis, een leerstoornis, een handicap of bij langdurige ziekte.

De leerling gebonden financiering is er voor primaire scholen, speciale scholen, voortgezet onderwijs scholen en MBO scholen. De ouders van het kind kunnen kiezen of ze het kind naar een speciale (basis)school laten gaan of dat het kind naar een reguliere basisschool gaat met een leerling gebonden financiering.^{6 7}

³ De Rijksoverheid. (Z.J.). Wat is het project Weer Samen Naar School (WSNS)? Verkregen op 6 december, 2010, via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/vragen-en-antwoorden/wat-is-het-project-weer-samen-naar-school-wsns.html>

⁴ Federatie Weer Samen Naar School 3504 (Z.J.). Zorgstructuur. Verkregen op 6 december, 2010, via <http://www.wsns3504.nl/cgi-oic/pagedb.exe/show?no=839&fromno=869>

⁵ Federatie Samen Weer Naar School 3504. (Z.J.). Zorgcommissie. Verkregen op 6 december, 2010, via <http://www.wsns3504.nl/cgi-oic/pagedb.exe/show?no=857&fromno=839>

⁶ Wat is de rugzak. Opgehaald op 2 december 2010 van www.50tien-oudersenrugzak.nl/rugzak/wat_is_de_rugzak.

Een leerling gebonden financiering krijgt het kind niet zomaar. Eerst moeten de ouders een indicatie aanvragen voor het kind. Als de ouders deze aanvraag weigeren kan de school de aanvraag indienen. De ouders moeten een formulier met de benodigde onderzoeksrapporten naar de Commissie van Indicatie (CvI) sturen. Als alles in orde is krijgen zij na acht weken de indicatie.

Deze indicatiebeschikking heeft de school nodig om een leerling gebonden financiering aan te vragen. Een indicatie is ongeveer 3 jaar geldig, dit ligt aan het soort indicatie dat afgegeven is. Daarna moet er een herindicatie aangevraagd worden.^{8 9 10}

Als het kind een rugzak heeft gekregen kan de school in overleg met de ouders overleggen hoe de leerling gebonden financiering het beste ingezet kan worden. Binnen de leerling gebonden financiering is er geld voor drie verschillende doeleinden: extra formatie, extra leer- en hulpmiddelen en ambulante begeleiding.

De extra formatie kan bijvoorbeeld ingevuld worden met een klassenassistent, remedial teacher of leerkracht. Ook kan de school extra hulp- en leermiddelen voor het kind aanschaffen. Te denken valt aan een speciale tafel of speciale lesmethode. Ook kan het geld voor extra onderzoek gebruikt worden om nog beter in te spelen op de problematiek van het kind. Ten slotte is er geld voor een ambulant begeleider beschikbaar.^{11 12}

1.3 Zorg op Meso niveau

Wat wordt er bovenschools niveau georganiseerd? Hierbij kijken we naar de hoe de zorg wordt vormgegeven door schoolbesturen en overkoepelende organisaties.

1.3.1 Zorgprofiel

⁷ Wat is leerlinggebonden financiering (lgf) en voor wie is het bedoeld?. Opgehaald op 2 december 2010 van www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/vragen-en-antwoorden/wat-is-leerlinggebonden-financiering-lgf-en-voor-wie-is-het-bedoeld.html.

⁸ De aanvraag. Opgehaald op 2 december 2010 van www.meldpuntlgf.nl/aanvraag.html.

⁹ Hoe kunt u een rugzak krijgen?. Opgehaald op 2 december 2010 van www.50tien-oudersenrugzak.nl/oudersenrugzak/rugzak/hoe_kunt_u_een_rugzak_kijken.

¹⁰ Indicatie. Opgehaald op 2 december 2010 van www.50tien-oudersenrugzak.nl/oudersenrugzak/indicatiestelling.

¹¹ Wat is de rugzak. Opgehaald op 2 december 2010 van www.50tien-oudersenrugzak.nl/rugzak/wat_is_de_rugzak.

¹² Wat zit er in de rugzak. Opgehaald op 2 december 2010 van www.50tien-oudersenrugzak.nl/oudersenrugzak/rugzak/wat_zit_er_in.

Basisscholen in Nederland zijn in het kader van passend onderwijs verplicht om te werken met een zorgprofiel. Er zijn hier een drietal redenen voor te noemen:¹³

1. Schoolbesturen krijgen een zorgplicht voor passend onderwijs.
2. De samenwerkingsverbanden krijgen extra middelen om een dekkend en complementair zorgaanbod binnen het samenwerkingsverband te realiseren.
3. Het onderwijszorgprofiel is van belang om toezicht te houden op passend onderwijs.

In het zorgprofiel geeft een school aan:¹⁴

- welke basiszorg zij biedt en welke gespecialiseerde zorg zij eventueel met hulp van derden kan bieden.
- Welke afspraken er zijn vastgelegd over ondersteuning en deskundigheidsbevordering van personeel, die nodig zijn om het onderwijsprofiel te kunnen realiseren.

1.3.2 Zorgplan

Als school is het belangrijk om een document te hebben waarin belangrijke afspraken staan over de zorg die op een school geboden wordt. Dit document heet een zorgplan.

In een zorgplan staat de zorgstructuur van de school, de bijbehorende activiteiten en welke taken verschillende personeelsleden hebben en op welke manier de middelen worden ingezet. Een zorgplan is om verschillende redenen een erg belangrijk document voor een basisschool.

Een zorgplan heet ook wel een beleidsplan. Dat wil zeggen dat de informatie die in het document staat gericht is op het vastleggen van ontwikkelingen binnen de zorg en op het evalueren van activiteiten met betrekking tot die zorg. Het zorgplan blijft nooit hetzelfde. Elk jaar wordt een zorgplan weer aangepast. Hierbij wordt gekeken naar de knelpunten van het afgelopen jaar, worden er nieuwe doelen gesteld en eventueel oude doelen hersteld.

¹³ PO-raad, *handreiding onderwijsprofielen*. Verkregen op 2 december 2010, via http://www.poraad.nl/index.php?p=19641&nieuws_id=538256

¹⁴ KPC-groep, *zorgprofiel*. Verkregen op 2 december 2010, via

<http://www.kpcgroep.nl/Primair-onderwijs/Bestuur-en-beleid/Passend-onderwijs/Zorgprofiel.aspx>.

Het zorgplan is tevens een belangrijk document voor het verantwoorden van de zorg naar de inspectie en de overheid. Daarnaast is het document belangrijk voor de kwaliteit van de zorg in de school. Doordat alle doelen en knelpunten worden vastgelegd kan er systematisch gewerkt worden aan verbetering van deze zorg.¹⁵

1.3.3 Landelijke pedagogisch centra

Er zijn drie landelijke pedagogisch centra:

- Het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS)
- Het Christelijk Pedagogisch Centrum (CPS)
- KPC-Groep

Dit zijn centra voor de ondersteuning van regulier en speciaal onderwijs.

Deze centra geven adviezen, organiseren cursussen, conferenties en studiedagen, doen aan onderzoek en aan materiaalontwikkeling (Taaluniversum, z.j.).

1.3.4 Regionale Expertise Centra

De Regionale Expertise Centra (REC) zijn samenwerkingsverbanden die zorg dragen voor de kwaliteit en de spreiding van het speciale onderwijs. Deze REC's vallen onder de Wet op de Expertise Centra (WEC). Onder deze wet vallen de scholen voor speciaal onderwijs die niet onder het Weer Samen Naar School beleid vallen.

Deze schoolsoorten zijn per regio gebundeld in vier clusters, en elk cluster heeft zijn eigen, speciale scholen, verspreid over heel Nederland:^{16 17}

Cluster 1: onderwijsinstellingen voor visueel gehandicapte leerlingen:

- Scholen voor kinderen die blind of slechtziend zijn.
- Scholen voor meervoudig gehandicapte blinde of slechtziende kinderen.

Cluster 2: scholen voor auditief en communicatief gehandicapte leerlingen:

- Scholen voor kinderen die doof zijn (dov).

¹⁵ Aladin IB Gezondheid en Opvoeding. (2008). Wat houdt een zorgplan in binnen een school? Verkregen op 6 december, 2010, via http://aladin.bibliotheek.nl/aladin_detail.asp?qpid=177463

¹⁶ Dulk, C. den en Janssens, M. (2005). *Inleiding in zorgverbreding en orthodidactiek*. Baarn: HBUitgevers.

¹⁷ WEC-raad, *Regionaal Expertise Centra*. Verkregen op 1 december 2010, via <http://www.wec-raad.nl/index.php?pid=311>

- Scholen voor kinderen die slechthorend zijn (sh).
- Scholen voor meervoudig gehandicapte dove of slechthorende kinderen.
- Scholen voor kinderen met ernstige spraak en/of taalmoeilijkheden (esm).

Cluster 3: scholen voor verstandelijk gehandicapte kinderen, lichamelijk gehandicapte leerlingen (inclusief chronisch zieke kinderen) en meervoudig gehandicapte leerlingen:

- Scholen voor zeer moeilijk lerende kinderen (zml).
- Scholen voor langdurig zieke kinderen met somatische problematiek (lzk).
- Scholen voor kinderen met een lichamelijke handicap (mytylscholen).
- Scholen voor meervoudig gehandicapte kinderen met een lichamelijke handicap (tyltylscholen).

Cluster 4: scholen voor leerlingen met ernstige ontwikkelingspsychopathologie:

- Scholen voor kinderen met ernstige problemen in het gedrag, met ontwikkelingsproblemen en/of psychiatrische problemen (zmok, Pedologische Instituten (pi), lzk met psychiatrische problematiek).

Naast het zorg dragen voor de kwaliteit en de spreiding van het speciale onderwijs heeft de Regionale Expertise Centra nog een aantal andere functies. Den Dulk en Janssens (2005) beschrijven in hun boek de volgende functies:

- Verzorgen van Ambulante begeleiding van leerlingen en leerkrachten in het regulier onderwijs of in (andere vormen van) het speciaal onderwijs.
- Verrichten van handelingsgerichte diagnostiek en het opstellen van handelingsplannen.
- Bieden van advies (bijvoorbeeld aan ouders) en collegiale consultatie (bijvoorbeeld aan collega's in het reguliere onderwijs).
- Bieden van onderwijsondersteuning door therapeuten en logopedisten op verzoek van scholen voor regulier basisonderwijs.
- Inrichten en beheren van een depot met hulpmiddelen die aan scholen beschikbaar kunnen worden gesteld.
- Het onderhouden en ontwikkelen van de eigen expertise, waartoe het participeert in een landelijke expertiseplatform.
- Onderzoek en ontwikkeling.

1.3.5 Orthotheek

Een orthotheek is de plek waar iedereen die hulp aan leerlingen geeft (Ib'er, leerkrachten, tutoeren en onderwijsassistent) informatie moet kunnen vinden. Hierbij gaat het om informatie als literatuur en andere materialen die gebruikt kunnen worden als een leerling extra zorg nodig heeft. De informatie en materialen staan netjes en geordend in de orthotheek, zodat de informatie over een bepaald onderwerp makkelijk voorhanden is. Het doel van de orthotheek is; de leerlingen die extra zorg nodig hebben zo goed mogelijk proberen te helpen door middel van literatuur en materialen (Menorah, z.j.).

1.4 Zorg op Micro niveau

Hoe wordt de zorg binnen de klas georganiseerd? Welke maatregelen worden genomen ten opzichte van zorg in de klas?

1.4.1 Groepsplan

In een schoolklas bevinden zich veel verschillende kinderen. Omdat kinderen steeds meer verschillende onderwijsbehoeften hebben, is het lastig om voor al die kinderen handelingsplannen te schrijven. Daarom wordt op sommige scholen gekozen voor het groepsplan. Dit is een organisatiemiddel om tegemoet te komen aan al die onderwijsbehoeften zonder voor ieder kind een handelingsplan te schrijven.

Een groepsplan wordt aan het begin van het schooljaar gemaakt en kan door het hele schooljaar heen worden bijgesteld. De leerkracht observeert de kinderen voortdurend. Wanneer veranderingen van bepaalde leerlingen zich voordoen, positief of negatief, kan een leerkracht het groepsplan weer bijstellen en nieuwe doelen maken. Vaak zijn er meerdere kinderen met dezelfde problemen. Deze kinderen kunnen dan in groepjes geholpen worden zonder dat de leerkracht elk kind individueel hulp biedt. Op deze manier kan de onderwijstijd effectiever benut worden.

Wanneer een leerling niet de optimale resultaten behaalt binnen de zorg van het groepsplan, kan er voor worden gekozen om alsnog een individueel handelingsplan op te stellen voor deze leerling.

Het handelingsplan wordt altijd besproken met de Intern Begeleider van een basisschool. Ouders, Intern Begeleider en leerkracht kijken wat de beste hulp is voor het kind.¹⁸

1.4.2 Handelingsplan

¹⁸ Basisschool Meuleveld. (Z.J.). Groepsplannen. Verkregen op 6 december, 2010, via http://www.meuleveld.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=57%3Awe-werken-met-groepsplannen&catid=3%3Aorganisatie&Itemid=6

Leerlingen kunnen om verschillende redenen behoefte hebben aan extra zorg. Het is de taak van de leerkracht om deze behoefte zo snel mogelijk te signaleren. Als er geen signalering plaatsvindt, zal het probleem waarschijnlijk ook niet worden verholpen. Als er wel signalering heeft plaatsgevonden, kan de leerkracht ervoor kiezen om een individueel plan voor een individuele leerling of een groepsplan voor een groep leerlingen op te zetten. We spreken dan over een handelingsplan.

Een belangrijk kenmerk van een handelingsplan is dat het schriftelijk weergegeven richtlijnen bevat. Voor de leerkracht kan het een hulpmiddel zijn voor het bewustwordingsproces. Van der Wal, de Mooi en de Wilde (2006) hanteren de volgende definitie in hun boek:

- Een handelingsplan is een op schrift gesteld rapport, dat uitgaande van een door signalering en diagnostisering vastgestelde hulpvraag van een leerling of groepje leerlingen met dezelfde hulpvraag., richtlijnen bevat over doelen, methoden en programma's van het onderwijs aan deze leerling of dit groepje en de tijdstippen waarop de doelen naar verwachting bereikt kunnen zijn.¹⁹

1.4.3 Ambulante begeleiding

Ambulante begeleiding is bedoeld voor leerlingen met een lichamelijke en/of meervoudige handicap, of langdurige ziekte, die extra voorzieningen en ondersteuning nodig hebben om het reguliere basisonderwijs of voortgezet onderwijs te kunnen volgen. Dit is onder andere bedoeld om leerlingen met een leerling-gebonden financiering te steunen bij moeilijkheden binnen school.

De ambulante begeleider is een ervaren leerkracht uit het speciaal onderwijs die leerkrachten begeleidt in het reguliere onderwijs die leerlingen met functiebeperkingen in de klas hebben of begeleidt deze leerlingen zelf.

Via ambulante begeleiding kan deskundigheid en ervaring van het speciaal onderwijs in het reguliere onderwijs worden ingezet (Kennisnet, z.j.).

1.4.4 Remedial teacher

Wanneer een kind tegen bepaalde problemen aanloopt in de groep en wanneer dit gesignaleerd is door de leerkracht krijgt het kind extra hulp. Deze hulp kan door vele mensen en organisaties geboden worden. Een persoon die extra hulp kan bieden is de remedial teacher.

¹⁹ Wal, J. van der, Mooij, I. de en Wilde, J. de (2006). *Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding*. Bussum: Coutinho.

Op de meeste scholen werkt een remedial teacher. Deze begeleidt kinderen die problemen hebben met leren of problemen hebben met hun gedrag. Tijdens schooltijd begeleidt de remedial teacher een leerling individueel. Eerst wordt er gekeken naar de problemen die het kind vertoont, vervolgens worden er doelen opgesteld in een individueel handelingsplan. Ook wordt er vermeld in welke periode er gewerkt wordt aan deze doelen en wanneer het doel ongeveer behaald moet zijn. Wanneer dit gedaan is kan de remedial teacher het kind begeleiden en de doelen binnen die tijd proberen te behalen.²⁰

1.4.5 De intern begeleider

De intern begeleider draagt zorg voor de leerlingenzorg in de school. Dit houdt in dat de intern begeleider leerkrachten begeleid met zorgleerlingen maar dat de ib-er ook een soort tussenpersoon is tussen ouders en leerkrachten en nieuwe ontwikkelingen en het team. De taken van een ib-er kunnen verdeeld worden in beleidstaken en begeleidingstaken.²¹ Hieronder volgt een overzicht van taken die de intern begeleider heeft. Per school zijn deze taken verschillend. Op basisschool A zijn de volgende taken toebedeeld aan de

ib-er:

Beleidstaken:

- Alles op het gebied van zorg in de school vastleggen en bijstellen, zoals de zorglijn.
- Zorgmappen van de verschillende groepen onderhouden en aanvullen.
- Overzichten maken van de CITO scores van elke groep.
- Toetskalender maken en beheren.
- CITO toetsen beheren. Zorgen dat de toetsen klaar liggen voor de leerkrachten en dat er voldoende exemplaren zijn.
- Contacten met externe instantie's zoals de GGD, Jeugdzorg etc.
- Cursussen volgen op het gebied van zorg om op de hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen doorspelen naar het team.
- Orthotheek beheren.
- Leerlingvolgsysteem beheren.
- Vertegenwoordiger van de school op het gebied van zorg.

Begeleidende taken:

- Gesprekken over zorgleerlingen met ouders, leerkrachten en externe instanties leiden en plannen.
- Bijwerken van de leerling dossiers op het gebied van zorg.
- Groeps en leerling besprekingen plannen en leiden.
- Groepsleerkracht begeleiden bij het analyseren van de toetsen.
- Bespreken van de groeps- en handelingsplannen met de groepsleerkracht.

²⁰ Wikipedia. (2010). Remedial Teacher. Verkregen op 6 december, 2010, via http://nl.wikipedia.org/wiki/Remedial_teacher

²¹ Wat is een intern begeleider? Opgehaald op 2 december 2010 van www.swv41-07.nl/ib

- Groeps- en handelingsplannen evalueren samen met de groepsleerkracht en directeur.

Door alle veranderingen die plaatsvinden op het gebied van zorg en de ontwikkelingen die dit met zich meebrengt is ervoor gekozen om in dit onderzoek te kijken in welke mate leerkrachten basisonderwijs op de hoogte zijn van het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs.

Door de veranderingen die de zorg door de jaren heen heeft ondergaan zijn de gevolgen voor leerkrachten basisonderwijs groot. Zij dienen op de hoogte te zijn van de veranderingen en moeten hiermee wanneer nodig mee kunnen omspringen.

In het theoriegedeelte van dit onderzoek wordt er voornamelijk ingegaan op de veranderingen die de zorg door de jaren heen heeft ondergaan. Allerlei begrippen worden toegelicht en de wijze van het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs worden uitgelicht.

Het praktijkgedeelte van dit onderzoek omvat een schriftelijke vragenlijst. Hierin worden leerkrachten basisonderwijs getest aan hen kennis die ze bezitten over het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs.

Hoofdstuk 2

Theorie

Paragraaf 2.1 'Zorg'.

- 2.1.1 Wat wordt verstaan onder de term zorgleerling?
- 2.1.2 Wanneer spreken we van speciale onderwijszorg?
- 2.1.3 Wanneer spreek je over leerproblemen?
- 2.1.4 Wanneer spreek je over leerstoornissen?
- 2.1.5 Welke beperkingen met betrekking tot kinderen en leerproblemen zijn er?

Paragraaf 2.2 'Allerlei mensen en verbanden'.

- 2.2.1 Wat wordt verstaan onder een samenwerkingsverband?
- 2.2.2 Wat doet het REC?
- 2.2.3 Wie of wat is een remedial teacher en wat doet deze?
- 2.2.4 Wie of wat is een intern begeleider en wat doet deze?
- 2.2.5 Wie of wat is een ambulante begeleider en wat doet deze?
- 2.2.6 Wie of wat is het WEC?

Paragraaf 2.3 'Speciale zorg binnen het reguliere onderwijs'.

- 2.3.1 Hoe verloopt het signaleren en diagnosticeren van zorgbehoefte?

Paragraaf 2.4 'Speciaal onderwijs'.

2.4.1 Wat wordt er bedoeld met de term speciaal onderwijs?

2.4.2 Wat wordt er bedoeld met de term speciaal basisonderwijs?

Paragraaf 2.5 'Doorverwijzing'.

2.5.1 Op welke wijze komt een leerling in aanmerking voor het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs (so) of het speciaal basisonderwijs (sbo)?

2.1 Zorg

Zorg, zorg, zorg.... Waar spreken we over wanneer we het hebben over zorg? Zorg in het onderwijs? Zorg binnen een verpleeghuis? Zorg in een bejaardentehuis? Je maakt je zorgen... Zomaar een paar suggesties waar je aan zou kunnen denken bij het woord zorg.

Zorg in het onderwijs is de vorm van zorg waarover het een en ander zal worden toegelicht. Want ja, wat wordt er bedoeld met zorg binnen het onderwijs?

Algemeen over zorg

Wanneer men spreekt over zorg binnen het onderwijs kun je denken aan zorg aan de bovenkant, te denken aan hoog – en meer begaafde leerlingen, en aan zorg aan de onderkant, leerlingen met een gedrags – en/of leerprobleem of wat te denken van een beperking? We spreken hier dan ook wel over de term speciale onderwijszorg.

17 maart 2008

Ruim een kwart van de leerlingen in het basisonderwijs (26%) is volgens hun leerkracht een zorgleerling. Bij rond vier vijfde van deze zorgleerlingen constateert de leerkracht een combinatie van problemen. Het vaakst gaat het om een achterstand in taal/rekenen en een problematische werkhouding.

Dit blijkt uit de zesde meting van het PRIMA-cohortonderzoek, waarbij ongeveer 600 basisscholen en 60.000 leerlingen zijn betrokken.²²

2.1.1 Wat wordt verstaan onder de term zorgleerlingen?

Volgens de inspectie van het OC&W is een zorgleerling een leerling met een handelingsplan.

Over het begrip zorgleerling zijn verschillende opvattingen. De een vindt dat iemand met een handelingsplan een zorgleerling is, de ander vindt een leerling een zorgleerling wanneer deze niet

²² http://www.nwo.nl/nwohome.nsf/pages/NWOA_7CTCXM (geraadpleegd op 6 december 2010)

voldoende heeft aan de zorg die al geboden wordt. Wanneer we in de encyclopedie kijken geeft deze de volgende definitie van het woord zorgleerling; leerlingen met leermoeilijkheden, die extra hulp nodig hebben op school. Leerlingen met een leerprobleem of leerstoornis kunnen ook worden gezien als zorgleerling. De begrippen leerprobleem en leerstoornis worden in een volgende subparagraaf uitgelegd.

2.1.2 Wanneer spreken we van speciale onderwijszorg?

Onder de term speciale onderwijszorg wordt uitgegaan van de deskundigheid van mensen die op de een of andere manier in verbinding staan met het speciaal onderwijs. De school zelf bepaalt in hoeverre één of meerdere personen over deze capaciteiten beschikt, en stelt deze dan aan als zorgcoördinator.

Een reden van speciale zorg kan zijn dat de leerling een taal – en/of rekenachterstand heeft, maar ook dat de leerling een voorsprong heeft op de leerstof.

Er worden hoge eisen gesteld aan diegene in school die de taak speciale onderwijszorg op zich heeft genomen. Zo valt er te denken aan enige pedagogische en didactische kwaliteiten die hun uitwerking hebben in het handelen op meerdere niveaus. Het niveau van de school, de groep en de leerling.

We kunnen hierin een onderscheid maken tussen orthopedagogische zorg en de orthodidactische zorg.

Om orthopedagogische zorg te kunnen bieden is het volgende nodig:

- op schoolniveau:

De persoon moet sociaal ingesteld zijn en in een zekere zin optimisme uitstralen. Hij/zij moet in staat zijn een goed contact te leggen en te onderhouden met zowel de leerkracht als de ouders. Hij/zij moet hulp bieden en deze hulp moet tot actie kunnen leiden.

- op groepsniveau:

De persoon moet naast de leerkracht staan wanneer deze problemen signaleert. Degene die belast is met speciale leerlingenzorg moet vertrouwen hebben in de capaciteiten van de leraar. Voorkomen moet worden dat de ontplooiing van de mogelijkheden van het kind in de groep belemmerd wordt.

- op leerling-niveau:

De leerkracht assisteren wanneer deze een handelingsplan voor een bepaalde leerling opstelt. Altijd vertrouwen hebben in de mogelijkheden in ontwikkeling van de leerling.

Om orthodidactische zorg te bieden is het volgende nodig:

- op schoolniveau:

Inzicht hebben in de methoden die op de school gehanteerd worden. De resultaten van leerlingen bijhouden om te zien of deze wel dan niet vooruitgang hebben geboekt.

- op groepsniveau:

De leerkracht kunnen assisteren wanneer deze groepsplannen moet opstellen. De type fouten kunnen herleiden uit de instructie die gegeven is.

- op leerlingenniveau:

Voor de leerling een steun zijn. Hem/haar op zijn gemak weten te stellen en een veilig gevoel te bieden. In staat zijn om een didactisch onderzoek te doen bij een leerling die uitvalt bij een klassikale toets.

Speciale onderwijszorg brengt dus heel wat taken en vaardigheden met zich mee.

2.1.3 Wanneer spreek je over leerproblemen?

De oorzaken van de leerproblemen komen vanuit de omgeving van het kind.

Er bestaan verschillende soorten leerproblemen die je kunt onderscheiden in twee categorieën. We spreken dan over specifieke leerproblemen en algemene leerproblemen.

Specifieke leerproblemen

Onder specifieke leerproblemen verstaan we die problemen die te maken hebben met een specifieke vaardigheid. Hierbij kan gedacht worden aan spellen, rekenen en schrijven.

Algemene leerproblemen

Onder algemene leerproblemen worden leerproblemen verstaan die algemeen van aard zijn. Hierbij kun je denken aan leerlingen die slecht presteren op school, leerlingen die moeite hebben met het maken van hun huiswerk en leeropdrachten. Vaak worden deze leerlingen als lui en moeilijk bestempeld. Maar vergeten wordt dat leerlingen met algemene leerproblemen niet in staat zijn zichzelf voor tijdens en na het studeren bij te sturen. In tegenstelling tot leerlingen zonder leerproblemen.

2.1.4 Wanneer spreek je over leerstoornissen?

Leerstoornissen zijn specifieke leerproblemen. Deze moeten hun aard vinden in de beperkingen en mogelijkheden van het individu.

Voordat er gesproken kan worden van leerstoornissen moeten er eerst een aantal dingen worden uitgesloten.

Wanneer de leerproblemen volledig verklaard kunnen worden door een handicap of een ander probleem spreken we niet van een leerstoornis. Dit wil overigens niet zeggen dat leerlingen met een handicap geen leerstoornis zouden kunnen hebben.

Een leerstoornis is een primair leerprobleem.

Leerstoornissen zijn problemen in het kenvermogen van het kind die het leren van specifieke vaardigheden, zoals lezen, spellen of rekenen, belemmeren, maar op zich weinig of geen invloed uitoefenen op het leren in ruimere zin.²³

Kinderen met een leerstoornis zijn op andere gebieden, buiten dat ene specifieke gebied, niet vertraagd.

Veel voorkomende leerstoornissen zijn:

- * Dyslexie
- * Dysorthografie
- * Discalculie

Naast de primaire, specifieke en algemene leerproblemen bestaat er ook nog een secundair leerprobleem;

We spreken van secundaire leerproblemen wanneer een kind kampt met een intelligentietekort, last heeft van gehoorproblemen of problemen met zicht. Ook kinderen met neuromotorische stoornissen en kinderen met zeer zware emotionele – en/of gedragsproblemen vallen onder deze secundaire leerproblemen.

2.1.5 Welke beperkingen met betrekking tot kinderen en leerproblemen zijn er?

²³ Hellinckx, W en Ghesquiere, P *Als leren pijn doet... opvoeden van kinderen met een leerstoornis.*

Kinderen met een beperking kun je proberen zo lang mogelijk in het regulier onderwijs te houden, maar wanneer is de maat vol? Waar zijn deze kinderen het beste op hun plek?

Veelal wordt bij kinderen met een beperking de hulp ingeschakeld van ambulante begeleiders.

We hebben reeds de begrippen leerstoornissen en leerproblemen toegelicht. Buiten deze leerstoornissen en leerproblemen kunnen leerlingen ook kampen met bepaalde beperkingen. Hieronder zullen een aantal van deze beperkingen worden beschreven en toegelicht.

Kinderen met een visuele beperking.

Kinderen met een visuele beperking zijn kinderen die slechtziend zijn en in sommige ernstige gevallen blind. We kunnen binnen het regulier onderwijs twee categorieën leerlingen met een visuele beperking onderscheiden:

- zij die altijd regulier onderwijs hebben gevolgd;
- zij die vanuit het speciaal onderwijs komen.

Basisschoolplaatsing van kinderen met een visuele beperking.

Een kind met een visuele beperking wordt binnen het reguliere basisonderwijs vrijwel vaak ondersteund door hulp van een school voor leerlingen met een visuele beperking.

Ambulante begeleiding kan preventief worden ingezet, hiermee wordt geprobeerd het kind binnen te houden op de reguliere basisschool in plaats van het door te sturen naar de veel duurdere speciaal onderwijs school.

Een kind dat reeds vanuit het speciaal onderwijs komt en wordt terug geplaatst in het regulier basisonderwijs krijgt ook ambulante begeleiding. Deze is aanwezig om de terugplaatsing tot een succes te maken.

Kinderen met auditieve en andere communicatieve beperkingen.

Kinderen die auditieve en/of andere communicatieve beperkingen hebben, hebben beperkingen met betrekking tot spraak – en/of taalmoeilijkheden, slechthorende kinderen en dove kinderen.

Basisschoolplaatsing van kinderen met spraak – en/of communicatieve beperkingen.

Een kind met spraak – en/of communicatieve beperkingen kan zich prima staande houden binnen het regulier onderwijs. Wel moeten hier enige aanpassingen voor gemaakt worden. Te denken aan:

- het voorlezen van een toets aan de leerling.
- gebruik zoveel mogelijk visuele ondersteuning.
- laat de leerling een woordenboek gebruiken ed.

Basisschoolplaatsing van kinderen met gehoorproblemen.

Een kind dat slechthorend of doof is kan regulier onderwijs volgen, maar net als bij de kinderen met de spraak – en/of communicatieve beperkingen zijn hiervoor wel aanpassingen nodig. Een leerling die slechthorend of doof is kan gebruik maken van een doventolk. Ook wel tolk Nederlandse Gebarentaal genoemd. Zo'n tolk brengt uiteraard wel kosten met zich mee, deze kosten worden gedekt door het ministerie van VWS en dekken de kosten voor gedurende een paar uren per week. Wanneer de leerling aan de gefinancierde uren niet genoeg heeft, kan deze in aanmerking komen voor meer uren, deze zullen dan wel gefinancierd moeten worden door de ouders of de school zelf. Elk jaar opnieuw moet de tolk worden aangevraagd.

Sommige dove en/of slechthorende kinderen zijn de Nederlandse gebarentaal niet zodanig machtig dat ze met een tolk kunnen werken. Voor deze kinderen is hulp gebaat bij het schriftelijk maken van de opdrachten. Alles wat een leerkracht uitlegt en verteld zou op papier moeten staan.

Belangrijk voor dove kinderen is dat ze contact houden met andere dove kinderen. Communicatie met niet dove mensen kost namelijk meer energie dan communicatie tussen dove kinderen onderling.

Kinderen met lichamelijke beperkingen.

Er kan onderscheid worden gemaakt tussen aangeboren stoornissen en verworven stoornissen. Aangeboren stoornissen zijn erfelijk bepaald of tijdens de zwangerschap ontstaan. Verworven stoornissen zijn stoornissen die ontstaan zijn na de zwangerschap, tijdens de geboorte, of daarna.

De meest voorkomende lichamelijke beperkingen zijn:

- spina bifida
- spierdystrofie

- jeugdreuma

- het ontbreken van ledematen

- in bepaalde gevallen indantiele encefalopathie (hersensbeschadiging kan ontstaan door zuurstofgebrek).

Gevolgen voor het leren en de ontwikkeling van het kind.

Er bestaan zes factoren die het leren en de ontwikkeling van een kind met een lichamelijke beperking kunnen beïnvloeden in negatieve zin:

- het minder kunnen opdoen van ervaringen.
- vaker uit het leerproces gehaald worden.
- hersensbeschadigingen.
- energietekorten.
- het tevens vóórkomen van een verstandelijke beperking.
- problemen in de communicatie.

Basisschoolplaatsing van kinderen met een lichamelijke beperking.

Om leerlingen met een lichamelijke beperking binnen te houden in het reguliere onderwijs zijn een aantal aanpassingen nodig. Deze kosten tijd en geld, niet altijd de voorzieningen die een school voor de hand heeft. De voor – en nadelen op een rijtje:

- het kind blijft in zijn eigen woonomgeving. Het heeft daardoor geen extra lange reistijd en indien mogelijk kan het zelf naar school gaan.
- doordat het kind in de eigen woonomgeving blijft heeft het de mogelijkheid vriendjes en vriendinnetjes in de buurt te vinden en te houden.
- het kind wordt niet 'gestigmatiseerd' doordat het naar een speciale school gaat.
- kinderen in de klas leren omgaan met een leerling met een lichamelijke beperking en leren in te zien dat deze niet raar of anders is.

- doordat het kind waarschijnlijk de enige is zijn of haar klas is bevindt het zich in een uitzonderingspositie. Deze leerling zal meer zijn of haar best moeten doen om aansluiting te vinden binnen de groep.
- de mogelijkheid om therapie op school te volgen is in mindere mate aanwezig dan op een school voor speciaal onderwijs.
- doordat niet alle leerkrachten de opleiding speciaal onderwijs hebben genoten is de deskundigheid in mindere mate aanwezig.

Kinderen met een verstandelijke beperking.

Kinderen met een verstandelijk beperking hebben moeite met het verwerken van informatie. Veel voorkomende problemen hierbij kunnen zijn:

- moeite met het opslaan van bepaalde informatie.
- problemen met het leggen van verbanden.
- zich slecht een voorstelling van iets kunnen maken.

- problemen ondervinden met het zien van de relatie tussen oorzaak en gevolg.

We kunnen kinderen met een verstandelijke beperking onderverdelen in de volgende beperkingen:

- kinderen met een zwakke begaafdheid: IQ tussen de 70 en de 80
- kinderen met een lichte verstandelijke handicap: IQ tussen de 50 en de 70
- kinderen met een matige verstandelijke handicap: IQ tussen de 20 en de 50
- kinderen met een ernstige verstandelijke handicap: IQ minder dan 20.

Basisschoolplaatsing van kinderen met een verstandelijke beperking.

Om de afweging te maken om je kind op het regulier basisonderwijs te plaatsen of op het speciaal onderwijs kun je bepaalde dingen tegen over elkaar zetten; door het kind te plaatsen op een reguliere basisschool te plaatsen leert het de vaardigheden die ook in het latere leven nog van pas komen. Door het kind te plaatsen op het speciaal onderwijs wordt het niet als een uitzondering gezien.

Kinderen die (hoog) begaafd zijn.

Onder hoogbegaafdheid kun je een aantal kenmerken onderscheiden:

- de succesvolle leerling
- de uitdagende leerling
- de onderduikende leerling

- de drop-out
- de leerling met leer – en/of gedragsproblemen
- de zelfstandige leerling.

Basisschoolplaatsing van kinderen die meer – of hoogbegaafd zijn.

Voorheen waren leerlingen die meer – en of hoogbegaafd zijn aangewezen op de reguliere basisschool. Tegenwoordig bestaan er speciale afdelingen waar deze leerlingen terecht kunnen. De zogeheten Leonardo-scholen. Ook hiervoor gelden de al eerder genoemde voors en tegens. (uitzonderingspositie, het omgaan met leerlingen met hetzelfde IQ beter voor ontwikkeling ed.).

Kinderen met contactuele beperkingen (1).

Onder kinderen met contactuele beperkingen spreken we ook van wel van kinderen met een communicatie stoornis. Te denken aan autisme en PDD(NOS).

Basisschoolplaatsing van kinderen met contactuele beperkingen als autisme en PDD(NOS)

Voordelen voor het plaatsen van kinderen met autisme of PDD(NOS) zijn:

- de cognitieve ontwikkeling
- de voorbeelden van meer regulier gedrag
- de mogelijkheden tot integratie.

Er is een groep die zeker voordelen ondervindt aan plaatsing op het reguliere basisonderwijs, maar zoals altijd is er ook een nadeel aan het plaatsen van deze leerlingen op het reguliere basisonderwijs.

Voordeel is dat kinderen binnen het regulier basisonderwijs meer ervaringen opdoen met adequaat sociaal-emotioneel gedrag. Nadeel is dat niet elke school over de capaciteiten beschikt om een schoolklimaat aan dit soort leerlingen toe te passen. Hierdoor zijn leerlingen beter op een school voor speciaal onderwijs, waar meer expertise aanwezig is.

Kinderen met contactuele beperkingen (2).

Naast de indicaties PDD(NOS) en autisme valt ook het oppositioneel gedrag binnen de contactuele beperkingen.

Kinderen die oppositioneel gedrag vertonen vinden het lastig zich aan te passen. Een kind met oppositioneel gedrag wil anders dan er van hem gevraagd wordt. Deze zoekt dan ook zijn of haar grenzen op en daardoor ontstaan botsingen.

Basisschoolplaatsing van kinderen met contactuele beperkingen als oppositioneel gedrag.

Zowel voor de individuele leerling als voor de groep zijn er voors en tegens te formuleren voor het plaatsen van een leerling met oppositioneel gedrag binnen het reguliere onderwijs.

- het kind blijft in zijn eigen, bekende omgeving.
- de groep leert om te gaan met een kind dat oppositioneel gedrag vertoont.
- de leraar vergroot zijn deskundigheid door zich in de problematiek te verdiepen.

- het kind krijgt vaak niet de gespecialiseerde hulp die nodig is.
- het gevaar bestaat dat het kind in een uitzonderingspositie terecht komt.
- voor de groep kan het betekenen dat het onderwijsleerproces teveel verstoord wordt.
- andere kinderen kunnen persoonlijk last hebben van het kind dat oppositioneel gedrag vertoont.

Kinderen met leerbeperkingen.

In bovenstaande is al veeluit besproken wat er wordt verstaan onder leerbeperkingen, leerstoornissen en leerproblemen.

Basisschoolplaatsing van kinderen met leerbeperkingen.

Om te weten waar het kind het beste op zijn of haar plek is, moet het leerprobleem erkend worden. Aan de hand daarvan kan worden bepaald of de zorg die de reguliere basisschool kan bieden voldoende is.

Voor elke beperking geldt:

Uiteindelijk moeten bij het maken van een keuze natuurlijk altijd de belangen van het individuele kind voorop staan!²⁴

- De overheid heeft in 2003 de LGF (leerling gebonden financiering) in het leven geroepen, op deze manier wil de overheid zoveel mogelijk leerlingen binnen het reguliere basisonderwijs houden.

²⁴ Hoop, F. de, Janson, D.J en Kooten, A.H van (1998). *Gaan alle kinderen naar de basisschool?* Baarn: Intro.

2.2 Allerlei mensen en verbanden.

In reguliere basisscholen en scholen voor speciaal onderwijs lopen heel wat mensen rond. Hierbij kan gedacht worden aan rt'-ers, ib-ers en ambulante begeleiders. Maar wat doen deze mensen allemaal? Waar staan die afkortingen eigenlijk voor? En wat bedoelen we met verbanden? Dit alles zal omschreven en uitgelegd worden.

2.2.1 Wat wordt verstaan onder een samenwerkingsverband?

CB Het Talent valt onder het samenwerkingsverband Zuidoost Drenthe. Hierbinnen zijn een divers aantal scholen aangesloten. Binnen zo'n samenwerkingsverband kan het gaan om de samenwerking tussen scholen onderling. En om een samenwerking tussen het samenwerkingsverband tussen speciale scholen en het REC ook wel Regionaal Expertise Centrum genoemd.

2.2.3 Wat doet het REC?

Het Regionaal Expertise Centrum, de naam zegt het al, is verdeeld in regio's. In heel Nederland zijn scholen geclusterd in regio's. Door dit samenwerkingsverband kan de kennis en expertise van alle scholen gebundeld worden.

Het REC ondersteunt ouders wiens kind in aanspraak komt voor het aanvragen van een indicatie bij het CVI (commissie voor indicatiestelling). Het REC vervult hierin een bemiddelende rol. Het REC helpt ouders bij het invullen van formulieren, organiseren ambulante begeleiding aan reguliere

scholen waar kinderen met een beperking les krijgen en het REC maakt afspraken met reguliere scholen over de begeleiding van leerlingen met een rugzak.

Ook een samenwerkingsverband heeft een bepaald budget waarover zij beschikken. Deze wordt als volgt onderverdeeld;

- ongeveer de helft van het zorgbudget wordt ingezet voor de sbo- scholen.
- een vierde deel gaat naar de basisscholen.
- en een tiende naar de bovenschoolse zorg.

Uiteraard wordt er ook door middel van het samenwerkingsverband aandacht besteed aan zorg. Te denken aan;

Onderwijszorg binnen de reguliere basisschool van een samenwerkingsverband.

- Interne begeleiding;
- remedial teaching.

Speciale onderwijszorg binnen een speciale basisschool van een samenwerkingsverband.

- (preventief) ambulante begeleiding;
- schooladviesdienst;
- permanente commissie leerlingenzorg.

Speciale onderwijszorg binnen een speciale school van Regionaal Expertise Centrum (REC).

- clusters;
- (preventief) ambulante begeleiding;
- commissie voor indicatiestelling.

Elke reguliere basisschool kent groepsoverstijgende taken. Wanneer deze te maken hebben met leerlingenzorg, dan kunnen deze worden beschouwd als de taken die onder het school – en groepsniveau vallen. Zowel op pedagogisch als didactisch gebied.

2.2.4 Wie of wat is een remedial teacher en wat doet deze?

Een remedial teacher bestaat sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw. Het betreft een leerkracht die extra geschoold is en die zorg biedt aan zorgleerlingen. Deze hulp bestaat uit het hulp bieden aan individuele leerlingen op basis van een handelingsplan. Vaak biedt de rt hulp aan individuele leerlingen maar er kan ook hulp worden geboden in ietwat grotere groepen. De rt kan ook functioneren naast een leerkracht in de klas, deze begeleid dan een groepje en rouleert mee in de klas.

2.2.5 Wie of wat is een intern begeleider en wat doet deze?

De intern begeleider of ook wel ib-er genoemd heeft twee hoofdtaken:

- individuele leraren begeleiden;
- het schoolteam bijstaan door hen te informeren over onderwijsinhoudelijke thema's en hen te helpen met het onderwijskundig beleid te formuleren.

Er bestaat een verschil tussen ib-ers die van binnenuit de school komen en tussen ib-ers die van 'buiten' komen. Intern begeleiders die vanuit de school zijn aangesteld moeten hun positie als collega in acht nemen. Zij kunnen zich niet veroorloven zich 'omhoog gevallen' te gedragen, en moeten punctueel zijn wanneer afspraken niet worden nagekomen. Dit kan wel eens voor de nodige strubbelingen zorgen.

Intern begeleiders die van buiten de school komen kost het vaak meer moeite om zijn of haar collega's te overtuigen van een andere aanpak.

2.2.6 Wie of wat is een ambulant begeleider en wat doet deze?

Een ambulante begeleider komt voort uit de instelling van het WSNS (Weer Samen Naar School). Het Weer Samen Naar School gaan is in het leven geroepen om zoveel mogelijk leerlingen met speciale onderwijszorg onderwijs te laten volgen aan een reguliere basisschool.

Niet alle leerlingen vallen onder het WSNS. Lichamelijk, zintuiglijk of verstandelijk gehandicapte leerlingen behoren niet tot de doelgroep van het WSNS. Evenals leerlingen met ernstige gedrags, en – of psychiatrische problemen.

Er zijn drie mogelijkheden om kinderen die behoefte hebben aan speciale onderwijszorg, van een ambulante begeleider, op te vangen in het reguliere basisonderwijs.

- specialistische hulp vanuit de school voor speciaal basisonderwijs.

Deze ambulante hulp wordt geleverd door een leerkracht die uit het speciaal basisonderwijs (sbo) komt. Deze brengt zijn kennis over op de leerkracht van de reguliere basisschool. De ambulante begeleider heeft vaak gesprekken met de ouders en het schoolteam om de leerling binnen te houden op het reguliere onderwijs door middel van handelingsplannen. Op deze wijze kan doorverwijzen voorkomen worden.

- Preventieve hulp vanuit de school voor speciaal basisonderwijs.

Om een leerling binnen te kunnen houden op het reguliere onderwijs wordt er ambulante hulp ingeschakeld vanuit het speciaal basisonderwijs. Deze brengt zijn kennis en vaardigheden over op de leerkracht en op deze manier moet er voorkomen worden dat een leerling wordt doorverwezen.

- In afwachting van de plaatsing op de sbo-school.

Er wordt tijdens de afwachting van de doorverwijzing al reeds een aangepast pakket ontwikkeld waarin de leerstof zo wordt aangeboden om de overgang van het regulier onderwijs naar het speciaal basisonderwijs zo soepel mogelijk te laten verlopen.

2.2.6 Wie of wat is het WEC?

Het WEC, wet op expertisecentrum, is een wet die de clustering regelt van de afzonderlijke speciaalonderwijsscholen, uitgezonderd de speciale scholen voor basisonderwijs (sbo) en speciaal voortgezet onderwijs (svo), in vier soorten expertise. Later komen deze vier clusters aan bod.

Een duidelijk verschil dat in acht moet worden genomen tussen het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs is onder andere dat het speciaal onderwijs niet onder de wet op het primair onderwijs is vastgelegd en het speciaal basisonderwijs wel!

2.3 Speciale zorg binnen het reguliere onderwijs.

Voordat je een leerling zorg kunt bieden zul je wel eerst op de hoogte moeten zijn welke zorg deze leerling nodig heeft en waaraan je kunt zien dat deze leerling zorg nodig heeft. Deze aspecten zullen hieronder in de deelparagrafen besproken worden.

2.3.1 Hoe verloopt het signaleren en diagnosticeren van zorgbehoefte?

De leerkracht van de betreffende leerling is de eerste die opmerkt dat een leerling behoefte heeft aan extra zorg. De leerling vertoont signalen waaraan de docent kan zien dat de leerling aan de aangeboden stof niet voldoende heeft. Docenten zien dat in hun lessen aan de wijze waarop de leerling omgaat met huiswerk en opdrachten, medeleerlingen en de docent en uiteraard aan de schoolvorderingen en de leerprestaties.

Dit is in tegenstelling tot het onderzoek van PRIMA, waaruit blijkt dat niet alle leerkrachten 'gevoelig' zijn voor zorgleerlingen.

Wanneer door een leraar wordt geconstateerd dat een leerling extra zorg nodig heeft gaat deze desbetreffende leerling 'door de molen'. Er wordt een onderwijskundig rapport opgesteld. En in samenwerking met het REC en de ouders wordt er bij het CVI (commissie voor indicatiestelling) een indicatie aangevraagd.

Aan de hand van de uitslagen wordt er een diagnose gesteld. Deze diagnoses kunnen uiteenlopen van hulpbehoevend zijn in rekenen, taal of spelling. Maar ook op het sociaal-emotionele vlak.

Vervolgens kunnen handelingsplannen worden opgesteld en kan de hulp van ib, rt of ambulante begeleider ingeschakeld worden.

Om een duidelijk en helder beeld te krijgen, hieronder een uitgewerkte beschrijving van de te ondernemen stappen wanneer er gesignaleerd wordt dat er een hulpvraag is:

- 1) Melding van signalen. Meestal door de desbetreffende docent, maar ook wel door diens collega's.
- 2) Overleggen met collega's over de aard van het gesignaleerde probleem.
- 3) Formulering van het gesignaleerde probleem in relatie tot het leerling-dossier.
- 4) Leerling-bespreking binnen het team.
- 5) Afspraken maken over het vervolgtraject. (het probleem nader onderzoeken)
- 6) Overleg plegen met de ouders over de diagnose en voortgang.
- 7) Evalueren over de aangeboden extra hulp en bepalen of die nog langer nodig is of dat deze als afgedaan kan worden beschouwd.

2.4 Speciaal onderwijs.

Speciaal onderwijs, speciaal basisonderwijs en regulier basisonderwijs. Allemaal vormen van onderwijs. In deze subparagraaf zullen we verder ingaan op het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs.

2.4.1 Wat wordt er bedoeld met de term speciaal onderwijs?

Speciaal onderwijs, of zoals tot 1985 ook wel genoemd buitengewoon lager onderwijs, is onderwijs bedoeld voor kinderen die aan de geboden zorg op het reguliere onderwijs niet voldoende hebben. Je kunt hierbij denken aan kinderen die:

- gedragsproblemen hebben.
- leerproblemen hebben.
- leerstoornissen hebben.
- gedragsstoornissen.
- verstandelijk, lichamelijk of zintuiglijk gehandicapt zijn.

Binnen het speciaal onderwijs wordt gesproken over clusters.

Er bestaan vier van deze zogeheten clusters.

- Onder cluster 1 vallen de scholen die toegankelijk zijn voor leerlingen met een visuele beperking.
- Onder cluster 2 vallen de scholen die toegankelijk zijn voor doof – en/of slechthorende kinderen. En voor kinderen met ernstige spraak – en/of taalmoeilijkheden.
- Onder cluster 3 vallen de scholen die toegankelijk zijn voor leerlingen die een verstandelijke – en/of lichamelijke beperking hebben. Leerlingen die langdurig ziek zijn, en leerlingen met epilepsie.
- Onder cluster 4 vallen de scholen die toegankelijk zijn voor leerlingen die een gedragshandicap of psychiatrische problemen hebben.

Voor de tijd van het speciaal onderwijs werd er gesproken van buitengewoon lager onderwijs. Dit was in de periode vóór 1985. Het buitengewoon lager onderwijs (blo) werd in de volksmond vaak afgekort naar bijzonder onderwijs, dat te maken heeft met de onderscheiding van openbaar onderwijs.

Onder de term buitengewoon lager onderwijs vielen scholen als:

- mlk- scholen.

Scholen voor moeilijk lerende kinderen.

- zmlk- scholen.

Scholen voor zeer moeilijk lerende kinderen.

- lom- scholen.

Scholen voor kinderen met leer – en opvoedingsmoeilijkheden.

- iobk- scholen.

Scholen voor in ontwikkeling bedreigde kleuters.

Voor al deze leerlingen zijn er sinds 1998 scholen voor speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs.

2.4.2 Wat wordt er bedoeld met de term speciaal basisonderwijs?

Het speciaal basisonderwijs (sbo) vormt een aparte categorie binnen het Nederlands onderwijs. Wettelijk gezien valt het sbo niet onder het speciaal onderwijs (so) maar onder het reguliere onderwijs. Het sbo valt dan ook onder de wet op het primair basisonderwijs, evenals het reguliere basisonderwijs.

Scholen voor sbo zijn toegankelijk voor kinderen die:

- een betrekkelijk laag intelligentieniveau hebben.

- een leerachterstand hebben.

Het sbo kun je zien als een verlengstuk van het reguliere basisonderwijs. Dezelfde kerndoelen moeten worden behaald, en de leerlingen van het sbo bevatten aan het eind van hun school evenveel kennis als leerlingen die het onderwijs op een reguliere basisschool hebben gevolgd. Het verschil zit in de leeftijd waarop leerlingen de basisschool moeten verlaten. Bij het sbo is dat voor leerlingen tot 14 jaar.

Om in aanmerking te komen voor het sbo moeten eerst een aantal stappen worden verricht.

Ouders kunnen bij de PCL (permanente commissie leerlingenzorg) een beschikking aanvragen. Zowel de school als de ouders leveren de PCL gegevens aan waaruit deze al dan niet een beschikking geeft.

Bij deze gegevens denken we aan:

- onderwijskundig rapport.
- didactische resultaten.
- capaciteitenonderzoek.

Alleen wanneer er een beschikking gesteld is kunnen leerlingen worden aangemeld voor een school voor sbo. De betreffende sbo- school bepaalt of en wanneer een leerling geplaatst wordt.

Leerlingen komen altijd op een school voor sbo die binnen het samenwerkingsverband geldt. Mocht er gekozen worden voor een plaatsing buiten het samenwerkingsverband, dan opnieuw moet er een beschikking van de PCL worden gerealiseerd.

2.5 Doorverwijzing.

In de wandelgangen hoor je wel eens; 'ja, mijn kind wordt doorverwezen naar het speciaal onderwijs'. Maar hoe werkt dit eigenlijk? Wordt er zomaar geconstateerd dat een leerling niet meer op zijn of haar plek is binnen het reguliere onderwijs? Hieronder zullen de stappen worden beschreven hoe een probleem wordt geconstateerd bij een leerling en hoe dat in zijn vervolg gaat.

2.5.1 Op welke wijze komt een leerling in aanmerking voor het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs (so) of het speciaal basisonderwijs (sbo)?

Voordat een leerling uiteindelijk wordt doorverwezen naar het so of sbo gaan er eerst een heel aantal stappen aan vooraf!

1: Signalering van een probleem in de klas.

De leerkracht merkt dat een leerling een bepaald probleem heeft ontwikkeld.

2: De leerkracht verzamelt gegevens over de leerling.

Denk hierbij een toetsgegevens e.d, tevens voert de leerkracht een observatie uit.

3: Er wordt een handelingsplan opgesteld.

In overleg met ouders en intern begeleider wordt een handelingsplan opgesteld voor desbetreffende probleem van de leerling. Ouders dienen akkoord te gaan met het handelingsplan. Wanneer zij niet akkoord gaan moeten zij een document ondertekenen waarin staat dat zij verantwoordelijk zijn, en niet de school.

4: Het handelingsplan wordt toegepast.

Het handelingsplan wordt gedurende 6 weken toegepast op de leerling. Dit kan zowel binnen de klas als buiten de klas zijn. Het handelingsplan mag tussentijds bijgesteld worden.

5: Leerling bespreken binnen het zorgteam.

Ouders geven toestemming om hun kind te bespreken binnen het zorgteam. Hierbij is de intern begeleider aanwezig.

6: Er wordt een onderwijskundig rapport opgesteld.

In overleg met ouders en door bemiddeling van het REC wordt een onderwijskundig rapport opgesteld voor betreffende leerling.

7: Er wordt een conclusie getrokken uit het rapport.

Kan de leerling aan de hand van ambulante begeleiding (LGF, rugzakfinanciering) onderwijs blijven volgen binnen het reguliere basisonderwijs? De leerling dient doorverwezen te worden naar het so of sbo.

8: De PCL stelt een beschikking uit.

De CVI (commissie voor indicatiestelling) geeft een indicatie.

9: De leerling is toelaatbaar op so of sbo.

Wanneer de leerling een indicatie heeft is het toelaatbaar binnen elke school voor so en sbo binnen het samenwerkingsverband. Mochten ouders besluiten om voor een school te kiezen buiten het samenwerkingsverband, dan moet opnieuw de PCL een beschikking realiseren.

Bovenstaande is een hele waslijst die doorlopen moet worden om een leerling op de juiste school te plaatsen met de juiste zorg.

De vraag rijst dan ook wel eens; Duurt de aanmeldingsprocedure voor het verwijzen niet te lang?!

2.6 Conclusie

Door de theorie te hebben bestudeerd zijn alle begrippen toegelicht en duidelijk geworden voor de onderzoeker. De onderzoeker is op de hoogte van de te ondernemen stappen voor het doorverwijzen en kan op deze manier de enquête naar behoren beoordelen.

Hoofdstuk 3.

Praktijkonderzoek

Paragraaf 3.1 'Beschrijving praktijkonderzoek'

3.1.1 *Beschrijving enquête*

3.1.2 Conclusie

3.1 Beschrijving Praktijkonderzoek

3.1.1 *Beschrijving enquête.*

Een enquête of bevraging is een manier van onderzoek doen, waarbij gebruik wordt gemaakt van een vragenlijst die aan meerdere personen wordt voorgelegd. Deze personen kunnen de gehele doelgroep omvatten maar er kan ook gebruik worden gemaakt van een steekproef. Het onderzoek kan zowel feiten als meningen bevatten. De uitslag van een enquête dient meestal ter ondersteuning van andere gegevens. Tevens kan de uitslag ook op zichzelf gehouden worden.

In dit geval is de enquête anoniem en is het resultaat hiervan een gemiddelde van meningen. Een al dan niet geslaagd resultaat is afhankelijk van de mate waarin de steekproef van een doelgroep representatief is, en in hoeverre de antwoorden op de enquêtevragen bijdragen aan het onderzoek.

Allereerst is er een probleemstelling gevormd voor dit onderzoek (deze is te lezen in hoofdstuk 4) waarna vervolgens onderzoeksvragen zijn gesteld aan de theorie. Door de theorie te lezen en de antwoorden op de vragen te zoeken heeft de onderzoeker praktijkvragen opgesteld.

Deze praktijkvragen zijn aan de hand van een enquête gesteld.

De enquête bestaat uit maar liefst 27 vragen. Er wordt een onderscheid gemaakt in vragen op nominaal en ordinaal niveau, open en gesloten vragen.

Door de enquête op te stellen wordt er gezocht naar een antwoord op de hoofdvraag;

In welke mate zijn leerkrachten basisonderwijs in staat om vanuit hun eigen positie de aanmeldingsprocedure voor het speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs te beschrijven?

3.2.1 Conclusie.

Na aanleiding van de enquête is de onderzoeker tot de volgende conclusie gekomen;

Baarda en de Goede, 2006 stellen dat de sociale wenselijkheid bij een schriftelijk interview minder gevoelig is dan bij een mondeling interview.

Door de enquête te versturen naar scholen die voor de onderzoeker bekend zijn ging deze er vanuit dat er wel degelijk sprake zou zijn van sociale wenselijkheid. Gezien het lage aantal respondenten (elf) blijkt dit niet zo te zijn.

Voor een volgend onderzoek zou de onderzoeker gebruik maken van een grotere steekproef waarin de kans op meer respondenten groter zal zijn.

De keuze voor het afnemen van een schriftelijk interview is voor herhaling vatbaar.

Hoofdstuk 4.

Verantwoording onderzoek

Paragraaf 4.1 'Vorbereiding onderzoek'

4.1.1 *Beschrijving probleemstelling*

4.1.2 *Formulering onderzoeksvragen gesteld vanuit de theorie*

4.1.3 *Onderzoeksvragen die gesteld zijn aan de praktijk*

4.1.4 *Totale onderzoeksopzet*

Paragraaf 4.2 'Beschrijving onderzoek'

4.2.1 *Beschrijving onderzoek*

4.2.2 *Beschrijving van de keuze voor het soort kwantitatief onderzoek*

4.2.3 *Beschrijving variabelen*

4.2.4 *Beschrijving testfase*

4.2.5 *Beschrijving storende onderzoekfactoren*

4.2.6 *Beschrijving populatie (N)*

4.2.7 *Beschrijving steekproef (n)*

4.2.8 *Beschrijving respons*

4.2.9 *Conclusie*

Paragraaf 4.3 'Verantwoording onderzoek'

4.3.1 *Beschrijving meetniveaus*

4.3.2 *Validiteit*

4.3.3 *Betrouwbaarheid*

4.3.4 *Keuze interview*

4.3.5 *Data preparatie en analyse*

4.1 Voorbereiding onderzoek.

4.1.1 Beschrijving probleemstelling

Op mijn stageschool hoor ik zo nu en dan gesprekken over het verwijzen van een kind naar het speciaal onderwijs of het speciaal basisonderwijs. Leraren blijken hier verschillend over te denken. Dit komt overeen met het onderzoek van de SP (Kant, A. e.a. 2009) waarin 65% van de leerkrachten aangeeft zorgleerlingen te zien als een bedreiging van het onderwijs. Leerkrachten zelf vervullen een belangrijke rol in de aanmeldingsprocedure. Zij dienen hier dan ook van op de hoogte te zijn. Voordat een protocol wordt opgesteld is het van belang dat leerkrachten hun eigen positie weten te benoemen ten aanzien van de doorverwijzing.

4.1.2 Formulering onderzoeksvragen gesteld vanuit de theorie

'Zorg'.

Wat wordt verstaan onder de term zorg leerling?

Wanneer spreken we van speciale onderwijszorg?

Wanneer spreek je over leerproblemen?

Wanneer spreek je over leerstoornissen?

Welke beperkingen met betrekking tot kinderen en leerproblemen zijn er?

'Allerlei mensen en verbanden'.

Wat wordt verstaan onder een samenwerkingsverband?

Wat doet het REC?

Wie of wat is een remedial teacher en wat doet deze?

Wie of wat is een intern begeleider en wat doet deze?
Wie of wat is een ambulante begeleider en wat doet deze?
Wie of wat is het WEC?

'Speciale zorg binnen het reguliere onderwijs'.

Hoe verloopt het signaleren en diagnosticeren van zorgbehoefte?

'Speciaal onderwijs'.

Wat wordt er bedoeld met de term speciaal onderwijs?
Wat wordt er bedoeld met de term speciaal basisonderwijs?

'Doorverwijzing'.

Op welke wijze komt een leerling in aanmerking voor het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs (so) of het speciaal basisonderwijs (sbo)?

4.1.3 Onderzoeksvragen die gesteld zijn aan de praktijk

Is er reeds een protocol voor doorverwijzen op de school aanwezig?
Zijn leerkrachten in staat hun eigen rol binnen het doorverwijzen te noemen?
Zijn leerkrachten op de hoogte van de te ondernemen stappen voor het doorverwijzen?

4.1.4 Totale onderzoeksopzet

Er is gekozen voor een schriftelijk onderzoek. Aan de hand van de probleemstelling heeft de onderzoeker een aantal deelvragen opgesteld. Deze zijn middels door de theorie en de praktijk beantwoord. Het praktijkonderzoek omvat een enquête.

4.2 Beschrijving onderzoek.

4.2.1 Beschrijving onderzoek

‘Onderzoek is niets anders dan een manier om tot kennis te komen’ (Harinck, 2007). Er wordt hierin een onderscheid gemaakt tussen een wetenschappelijk onderzoek en een praktijkonderzoek. Het wetenschappelijk onderzoek betekent niets meer dan een theoretische verantwoording van het onderzoek. Er worden antwoorden gegeven op vragen die alvorens aan de theorie gesteld zijn.

Het praktijkonderzoek echter, houdt in dat het moet leiden tot een kwaliteitsverbetering van de praktijksituaties.

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van beide onderzoeksmethoden. Alvorens het praktijkonderzoek heeft er een wetenschappelijk onderzoek plaatsgevonden. Door de vragen die gesteld werden aan de theorie en de antwoorden die daarop gegeven zijn werd een onderzoeksvraagstelling geformuleerd. Deze onderzoeksvraagstelling wordt aan de hand van het praktijkonderzoek getoetst.

Er is gekozen voor een schriftelijk interview. Dat wil zeggen dat er gebruik is gemaakt van een enquête.

4.2.2 Beschrijving van de keuze voor het soort kwantitatief onderzoek

Er werd eerder al gesproken over twee soorten onderzoek vormen, namelijk, het wetenschappelijk onderzoek en het praktijkonderzoek. Naast deze twee hoofd onderzoek vormen is er een onderscheid te maken in meer specifieke onderzoeksmethoden. Onderzoeksmethoden of ook wel onderzoeksstrategieën (Verschuren en Doorewaard, 2005) geven een beeld over de wijze waarop iemand onderzoek gaat uitvoeren.

Bij dit onderzoek is gekozen voor een survey-onderzoek. In een survey-onderzoek wordt ingegaan op de vraag hoe mensen over een bepaalde stelling of vraag denken, wat ze ervan vinden, hoe ze handelen en of ze weten wat wanneer te doen.

Er is in dit onderzoek gebruik gemaakt van zowel een kwalitatief (beschrijvend) onderzoek als een kwantitatief (gegevens zijn gegroepeerd in cijfers en grafieken) onderzoek.

Het wetenschappelijk onderzoek is een beschrijvend onderzoek. Het praktijkonderzoek echter is een kwantitatief onderzoek.

De verzamelde gegevens van de enquête zijn geanalyseerd en gegroepeerd in grafieken en uitgedrukt in cijfers. Zo wordt er gesproken over bijvoorbeeld; zes van de elf respondenten geeft aan dat,..

Door de gegevens kwantitatief te verwerken en de gegevens daarbij in grafieken uit te drukken wordt er een duidelijk beeld gegeven van het onderzoek. Op deze manier is er een duidelijk overzicht.

4.2.3 Beschrijving variabelen

In elk onderzoek is er sprake van variabelen. In dit onderzoek wordt gesproken over onafhankelijke variabelen en afhankelijke variabelen.

Een onafhankelijke variabele staat vast en kan in het onderzoek niet veranderen. Een afhankelijke variabele kan tijdens het onderzoek wel veranderen. Hiermee wordt bedoeld dat niet alle gegevens die binnenkomen gelijk zijn. Een afhankelijke variabele hangt altijd samen met de onafhankelijke variabele.

De variabelen in een onderzoek kunnen worden vastgesteld aan de hand van de onderzoeksvraagstelling. Deze luidt; In welke mate zijn leerkrachten basisonderwijs op de hoogte van de te nemen stappen voor het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs?

De onafhankelijke variabele die uit deze onderzoeksvraagstelling wordt afgeleid is de volgende; leerkrachten basisonderwijs.

De onafhankelijke variabele is de volgende; de kennis die leerkrachten basisonderwijs bezitten voor het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs.

De onafhankelijke variabele; leerkrachten basisonderwijs, verandert gedurende het onderzoek niet.

De afhankelijke variabele; de kennis die deze leerkrachten hebben, kan van elkaar verschillen. Immers, niet elke leerkracht basisonderwijs heeft dezelfde kennis van zaken als het aankomt op het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs.

4.2.4 Beschrijving testfase

De testfase, ofwel de onderzoeksperiode heeft gedurende acht weken lang plaatsgevonden. Voorafgaande aan de enquête is er eerst gekozen voor welke mensen deze enquête bedoeld is. Wat is de populatie en de steekproef van het onderzoek?

Na het vaststellen van de populatie en de steekproef is een begeleidende brief opgesteld. Hierin wordt beschreven wat de onderzoeker van de mensen verwacht.

In de begeleidende brief wordt onder meer gesproken over de anonimiteit van het onderzoek, de duur van het onderzoek en tot wanneer de enquête open staat.

De link van de enquête wordt in de begeleidende brief beschreven en op deze manier kan de enquête gelijk gestart worden.

Er is gekozen om het onderzoek vier weken open te zetten. Daarna worden de gegevens verwerkt. Doordat er vrij weinig respondenten de enquête hadden ingevuld is er nogmaals voor gekozen om de enquête vier weken open te stellen. Dit komt dus op een totaal van acht weken.

Voorafgaande de enquête online kwam, is er eerst gebruik gemaakt van een test enquête. Deze test enquête is ingevuld door een medestudent. Er is gebruik gemaakt van een test enquête om te zien of de vraagstelling duidelijk is en of er aan de enquête nog aanpassingen verricht moeten worden.

4.2.5 Beschrijving storende onderzoek factoren

In dit onderzoek is sprake van storende factoren. Zo is er tijdens de weken dat de enquête open stond sprake geweest van een tussenliggende vakantie. Hierdoor kan het zijn dat de respondenten niet meer aan het onderzoek hebben gedacht.

Tevens was er sprake van mortaliteit bij een schooldirecteur. Door deze tragische gebeurtenis is het onderzoek niet aangekomen bij de leerkrachten die het onderzoek zouden invullen.

4.2.6 Beschrijving populatie (N)

De populatie van dit onderzoek betreft alle leerkrachten in het basisonderwijs. Hieruit is een steekproef genomen.

4.2.7 Beschrijving steekproef (n)

De steekproef is getrokken uit de populatie. De populatie omvat alle leerkrachten in het basisonderwijs. Hieruit is een selectie gemaakt, de steekproef. Er is in dit onderzoek sprake van een steekproef voorhanden. De scholen zijn door de onderzoeker vooraf geselecteerd en uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek.

De keuze voor deze scholen heeft de onderzoeker gemaakt op basis van eerdere stages en ervaringen met deze scholen.

De steekproef omvat zes scholen uit de omgeving van Zuidoost Drenthe.

4.2.8 Beschrijving respons

Alvorens het onderzoek ging de onderzoeker uit van een aantal respondenten. Dit aantal zou zeker 30 zijn. Nadat het onderzoek gesloten was bleek dat er maar elf respondenten die de enquête hadden ingevuld. Dit is dus een lage responsiviteit. De onderzoeker gaat uit van de storende factoren die al eerder beschreven zijn en wijdt de lage responsiviteit daaraan.

Tijdens het onderzoek gaven verschillende scholen wel aan deel te willen nemen aan het onderzoek, maar wisten niet of zij hier voldoende tijd voor hadden.

4.2.9 Conclusie

Voor een volgend onderzoek wil de onderzoeker de steekproef groter trekken. Dit om te kunnen ervaren of de responsiviteit dan hoger komt te liggen. Storende factoren zullen er vaak zijn tijdens een onderzoek, maar door de steekproef groter te maken is de kans op meer respondenten meer aannemelijk.

4.3 Verantwoording onderzoek.

4.3.1 Beschrijving meetniveaus

In het onderzoek wordt gebruik gemaakt van meerdere meetniveaus. De respondenten kunnen bijvoorbeeld aan de hand van een vijfpuntschaal aangeven in hoeverre de uitspraak voor hun van

toepassing is. Wanneer er gebruik wordt gemaakt van een vraag dat te beantwoorden is met een vijfpuntschaal, spreekt men over een vraag op ordinaal meetniveau.

Bij een vraag waarin sprake is van een ordinaal meetniveau wordt gebruik gemaakt van meerdere geordende antwoord categorieën. Er is sprake van meer of minder, maar de onderlinge verschillen tussen de antwoordmogelijkheden zijn niet in een getal uit te drukken.

Hieronder volgt een vraag waarin een voorbeeld wordt gegeven van een vraag op ordinaal meetniveau:

Kinderen met een indicatie vragen naar verhouding tot de rest van de groep teveel aandacht.

1: Helemaal mee oneens	2: Oneens	3: Geen mening	4: Eens	5: Geheel mee eens
------------------------	-----------	----------------	---------	--------------------

In het onderzoek zijn ook vragen op nominaal niveau gesteld. De respondenten kunnen kiezen uit een beperkt aantal keuzemogelijkheden waarbij er sprake is van een verschil.

Hieronder volgt een vraag waarin een voorbeeld wordt gegeven van een vraag op nominaal meetniveau:

Is er van onderstaande indicaties sprake binnen uw klas, zo ja welke (meerdere opties mogelijk)? U kunt kiezen uit; ADHD, ASS, ODD, OCD, HDD, Dyslexie, Dyscalculie, PDD-NOS of anders;

ADHD	ASS	ODD	OCD	HDD	Dyslexie	Dyscalculie	PDD-NOS	Anders
------	-----	-----	-----	-----	----------	-------------	---------	--------

Tevens wordt er in het onderzoek ook gebruik gemaakt van open vragen. De respondenten kunnen hierop zelf een antwoord invullen.

Een voorbeeld van een open vraag volgt hieronder:

Als het gaat om het voldoende zorg kunnen bieden aan alle leerlingen is de grens bij mij bereikt op het moment dat?

4.3.2 Validiteit

In het onderzoek is het te meten begrip 'de mate van doorverwijzen van het regulier onderwijs naar het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs'. Door het verschil in kennis wat de respondenten bezitten en het aantal jaren ervaring dat de respondenten hebben opgedaan in het onderwijs kunnen de antwoorden nogal uiteenlopen.

Om duidelijk te maken wat de verschillen tussen het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs zijn wordt in de enquête duidelijk beschreven wat hiermee bedoeld wordt.

Om ervoor te zorgen dat de gegevens valide zijn, worden er in de enquête vragen gesteld over het verwijzen van het regulier basisonderwijs naar het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs.

4.3.3 Betrouwbaarheid

De enquête is getracht zo betrouwbaar mogelijk te maken. Dat is aan de hand van de volgende punten geprobeerd;

- 1) De begrippen 'speciaal onderwijs', 'speciaal basisonderwijs' en de 'rugzak leerling' zijn geoperationaliseerd.
- 2) De respondent is vrij om te kiezen in welke omgeving het de enquête wil invullen.
- 3) In de begeleidende brief die is meegestuurd met de enquête en die dus alle respondenten hebben ontvangen staat een duidelijke instructie voor het maken van de enquête.
- 4) De enquête is schriftelijk en de gegevens worden op basis van anonimiteit verwerkt. Op deze manier zijn de respondenten minder gevoelig voor eventueel sociale wenselijkheid.
- 5) Zowel de vragen als de antwoorden zijn duidelijk gesteld en slechts voor één uitleg vatbaar. Een voorbeeld van zo'n vraag is dat er een korte beschrijving wordt gegeven over wat er onder een zorg leerling wordt verstaan. Hierdoor kan er geen onduidelijkheid over bestaan. Er wordt in tekst voorafgaande aan de vraag duidelijk vermeld dat een zorg leerling een leerling met een handelingsplan is.

4.3.4 Keuze interview

Het onderzoek gaat voornamelijk om de kennis, houdingen, gevoelens en opinies ten opzichte van het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs. Met name daardoor is er gekozen voor een interview. De keuze om een schriftelijk interview af te nemen is gekozen omdat er in een schriftelijk interview in relatief korte tijd een grote bereikbaarheid aan mensen te verkrijgen is.

Tevens is het karakter van een schriftelijk interview anoniemer dan een mondeling interview.

Volgens Baarda en de Goede, 2006 is de sociale wenselijkheid bij een schriftelijk interview minder gevoelig dan bij een mondeling interview.

Zoals eerder beschreven is er in de enquête gebruik gemaakt van open vragen, vragen op nominaal niveau, vragen op ordinaal niveau en gesloten vragen. Bij het opstellen van de vragen in de enquête is er rekening gehouden met het taalgebruik van de respondenten en zo nodig is deze daarop aangepast.

Door middel van de enquête kan er gekeken worden in welke mate de leerkrachten in het reguliere basisonderwijs op de hoogte zijn van het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs.

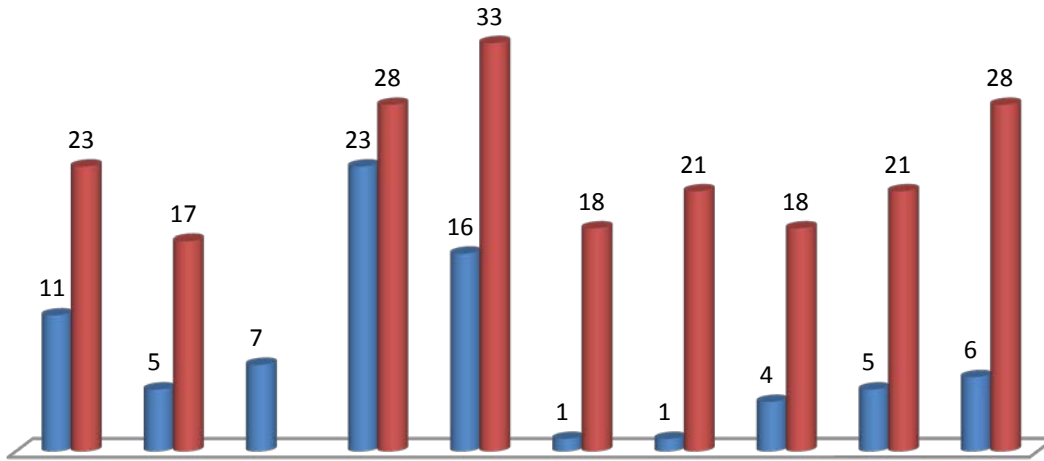
4.3.5 Data preparatie en analyse.

De data preparatie en analyse kunt u terug vinden op de volgende pagina.

“ Volgens de definitie van de inspectie van het OC&W is een zorgleerling, een leerling met een handelingsplan.” Uit hoeveel leerlingen bestaat uw groep en hoeveel daarvan vallen onder de definitie ‘zorgleerling’?

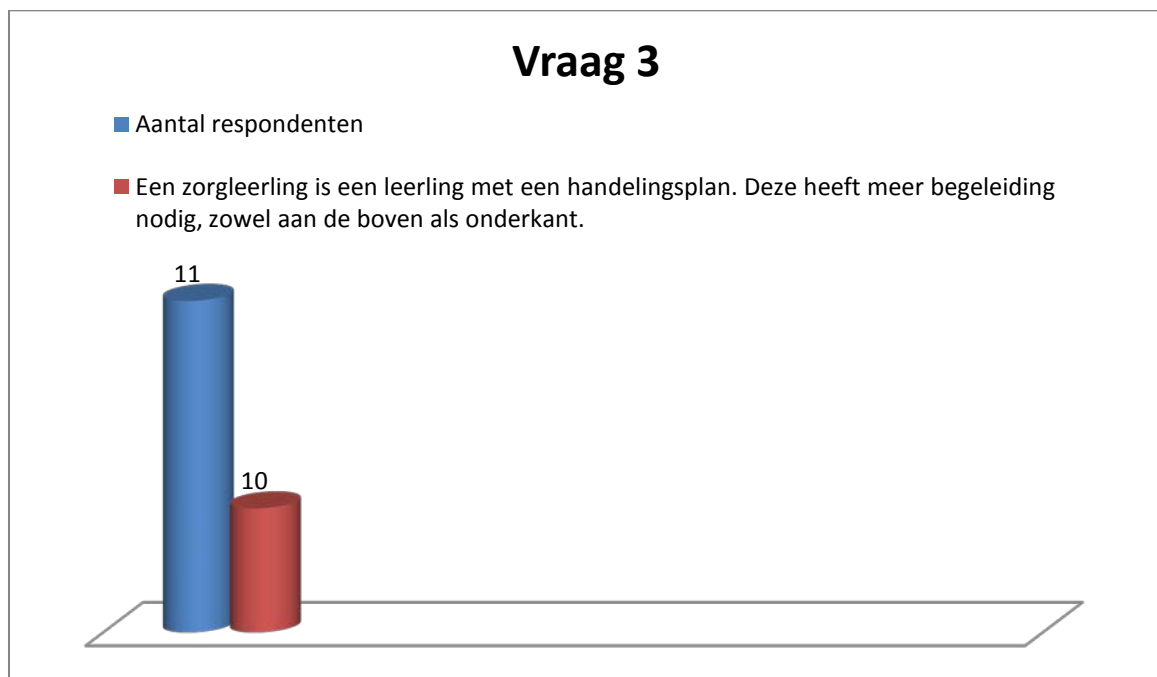
Vraag 2

■ Aantal zorgleerlingen ■ Aantal leerlingen in uw groep

Bij acht van de tien gegeven antwoorden valt op dat het aantal zorgleerlingen minder dan de helft van de leerlingen bevat. Uit één antwoord blijkt dat het merendeel van de leerlingen een zorgleerling is. Bij een ander antwoord wordt alleen het aantal zorgleerlingen genoemd en niet het aantal leerlingen van de klas.

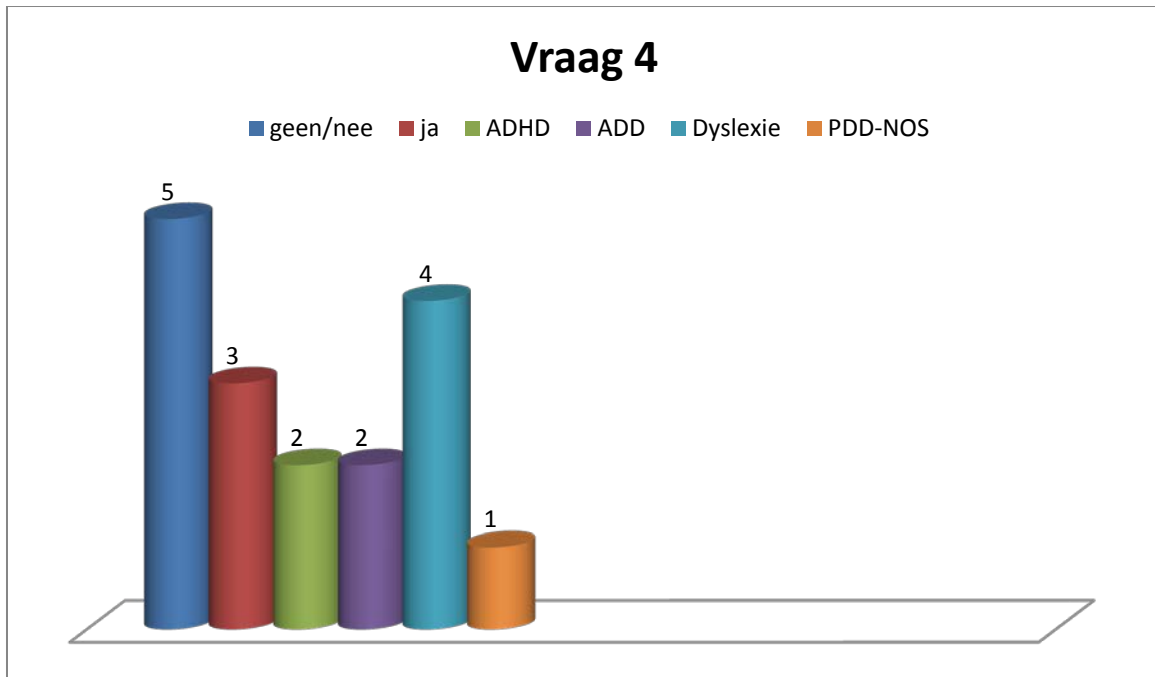
Hoe zou u zelf een 'zorg leerling' omschrijven?

Tien van de elf respondenten geeft aan dat hij of zij een zorg leerling ziet, als een leerling die extra begeleiding nodig heeft, zowel aan de boven als aan de onderkant. Deze leerling heeft ook een handelingsplan.

Zorgleerlingen-, indicaties

“ Onder indicatie wordt hier verstaan; Leerlingen waarvoor de indicatie gedrags – en/of leerstoornis door een deskundige is vastgesteld. “ Is er sprake van een indicatie bij één of meer kinderen in uw klas?

Vijf respondenten beantwoordden deze vraag met het antwoord dat zij geen leerlingen hebben waarvan een indicatie is vastgesteld.

Drie respondenten geven aan dat er bij hen in de klas leerlingen zijn waarvan een indicatie is vastgesteld.

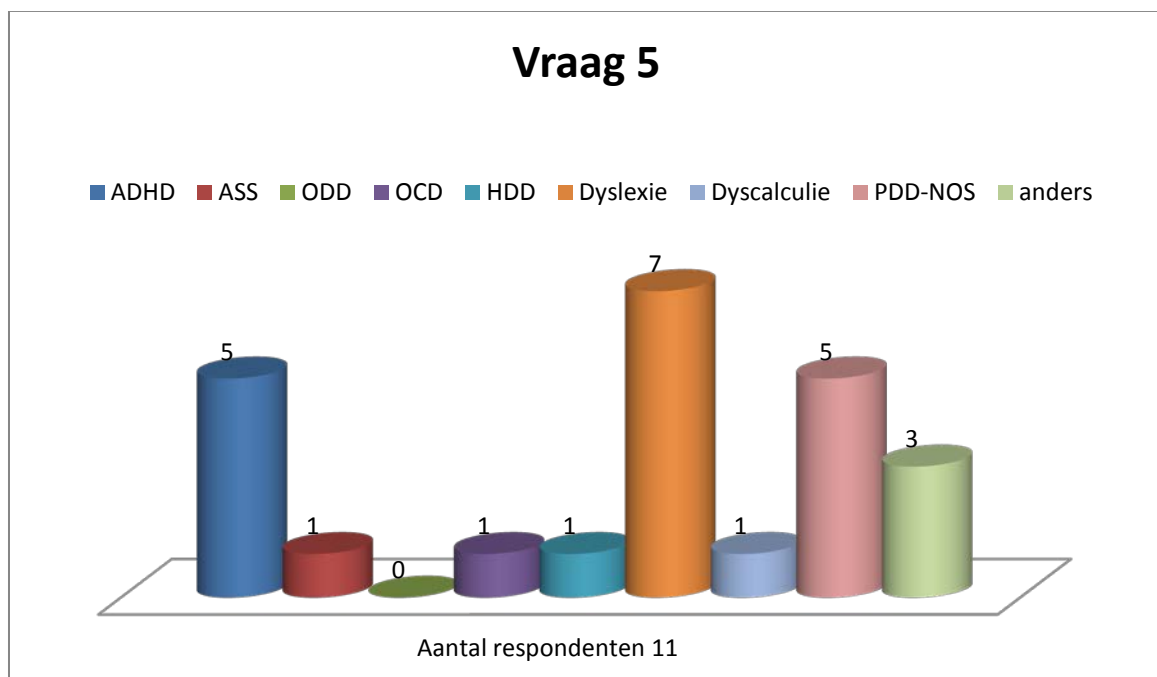
Bij twee respondenten is er sprake van ADHD, evenals ADD.

Maar liefst vier keer wordt er aangegeven dat er sprake is van Dyslexie.

Eenmaal wordt de indicatie PDD-NOS benoemd.

Is er van onderstaande indicaties sprake binnen uw klas, zo ja welke (meerdere opties mogelijk)?

U kunt kiezen uit; ADHD, ASS, ODD, OCD, HDD, Dyslexie, Dyscalculie, PDD-NOS of anders;

Uit de gegeven antwoorden blijkt dat er vier indicaties duidelijk naar voren komen.

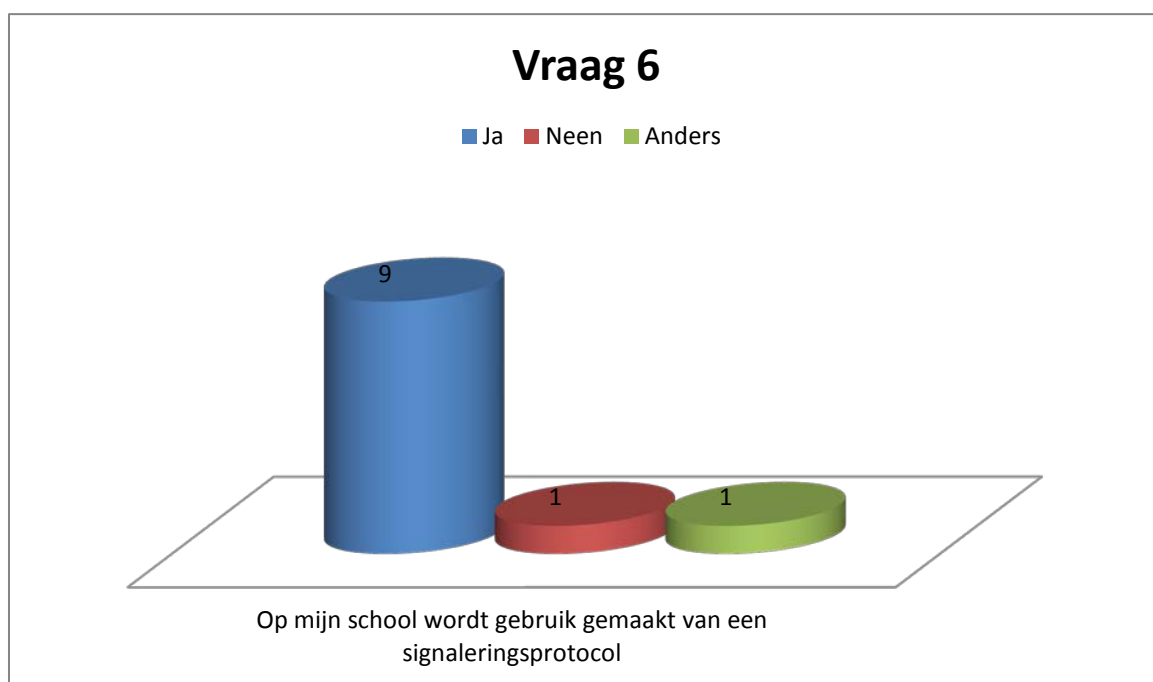
Zo worden de meeste antwoorden (maar liefst zeven) gegeven voor Dyslexie. Op de tweede plek met vijf antwoorden volgen daarop ADHD en PDD-NOS. Drie respondenten geven aan dat er in de klas andere indicaties zijn vastgesteld dan bovengenoemde keuzes.

Voor ASS, OCD, HDD en Dyscalculie geven de respondenten aan dat er van deze indicaties sprake is van één leerling binnen de klas.

Hieronder volgt een aantal stellingen.

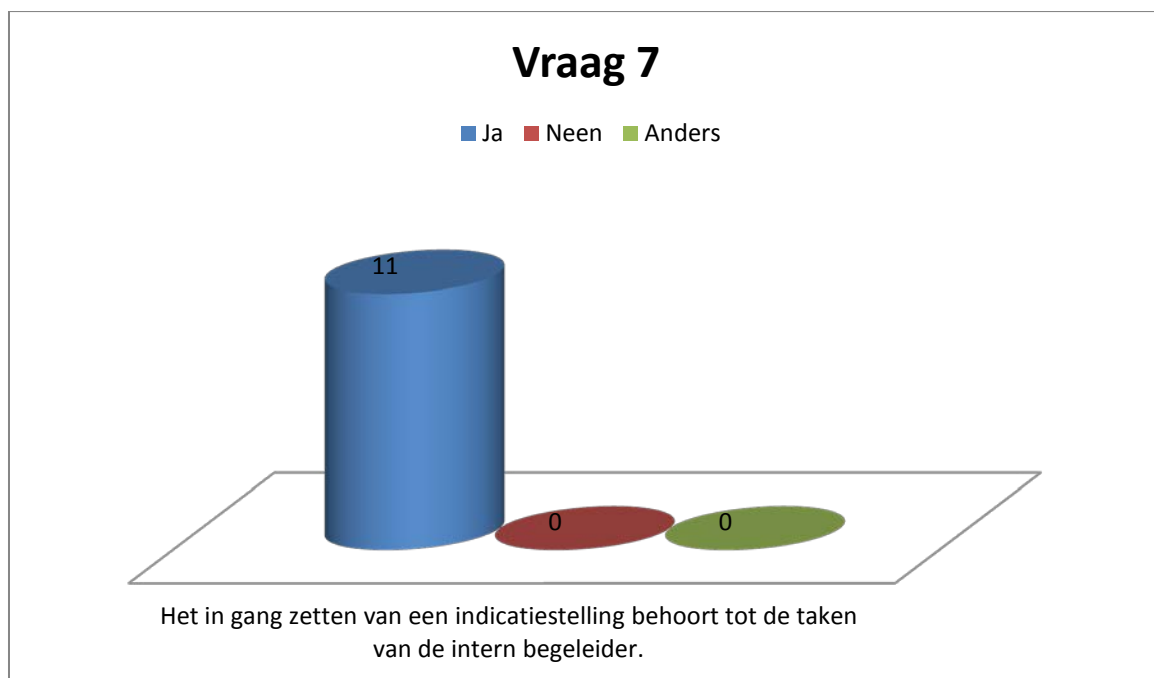
U kunt hierop reageren met ja, neen of anders.

Binnen mijn school wordt gebruik gemaakt van een signaleringsprotocol voor zorgleerlingen.

Er wordt aangegeven dat negen van de elf respondenten gebruik maakt van een signaleringsprotocol. Slechts één hiervan geeft aan dat hier geen gebruik van wordt gemaakt, en één respondent geeft aan dat de wijze bij hen op school anders verloopt.

Het in gang zetten van een indicatiestelling behoort tot de taken van de intern begeleider.

Maar liefst alle elf respondenten geven aan dat zij het eens zijn met de stelling.

Ik weet wat te doen wanneer er een indicatie is gesteld.

Vraag 8

■ Ja ■ Nee ■ Anders

Acht van de tien respondenten geven aan dat zij op de hoogte zijn en weten wat er verwacht wordt wanneer er een indicatie wordt gesteld.

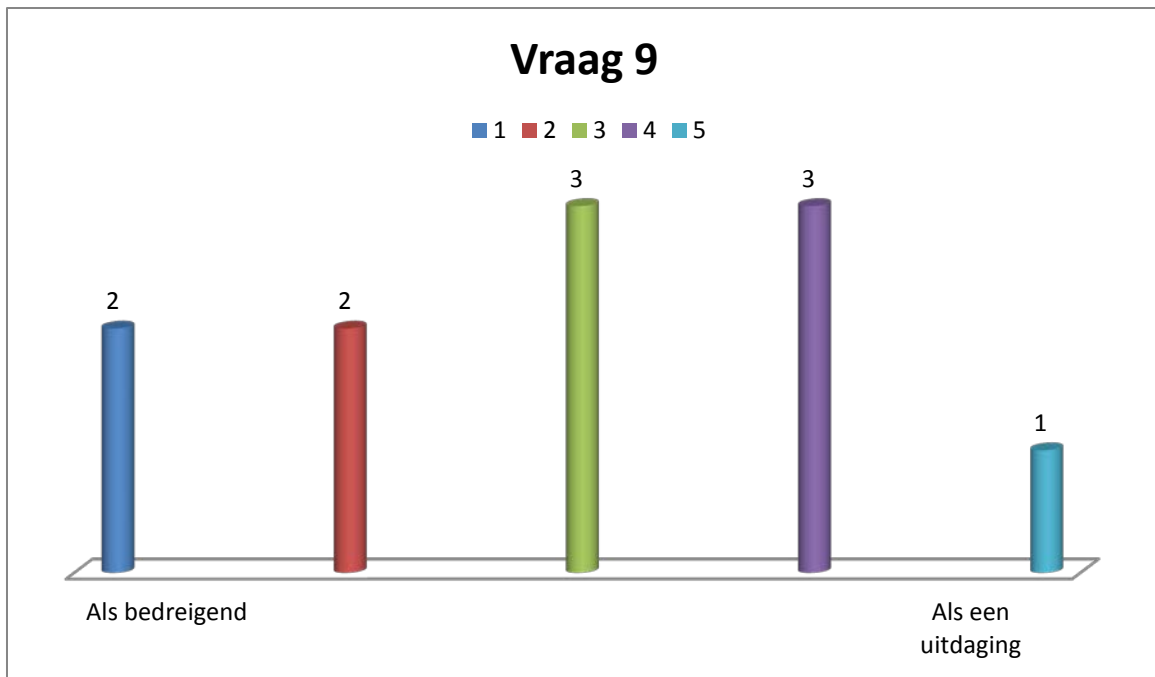
Slechts één respondent geeft aan dat deze niet op de hoogte is van wat er gedaan moet worden wanneer er een indicatie wordt gesteld.

Eén andere respondent geeft aan dat het afhankelijk is van de indicatie die wordt gesteld.

Opvattingen De vijfpunts-schaal werkt als volgt:

Aan weerszijde van onderstaande schalen staan iedere keer twee uitersten. Wilt u met behulp van de schaalposities 1 t/m 5 aangeven tot welke uitspraak u zich het meest aangesproken voelt.

Op welke wijze ervaart u de toename van het aantal zorgleerlingen in het basisonderwijs?

Twee van de elf respondenten geven aan dat zij de toename van het aantal zorgleerlingen in het onderwijs als bedreigend zien.

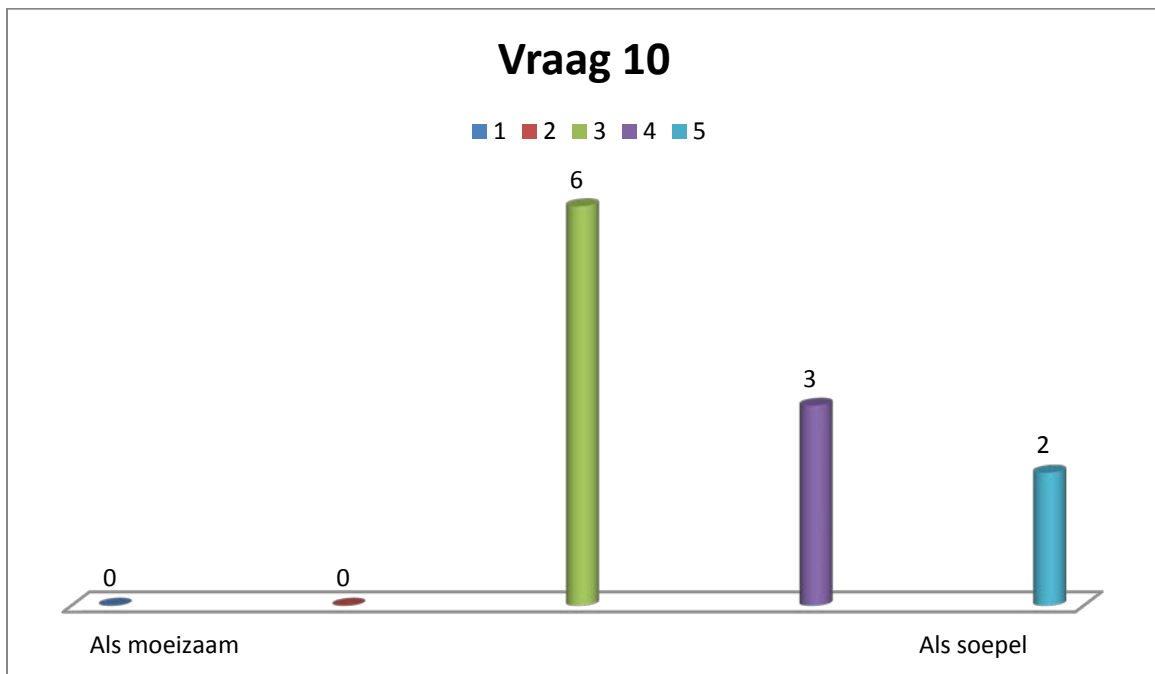
Twee van de elf respondenten geven aan dat zij de toename van het aantal zorgleerlingen in het onderwijs als licht bedreigend zien.

Maar liefst drie van de elf respondenten geeft aan dat zij vrijwel neutraal tegenover deze stelling staan.

Drie van de elf respondenten geven aan dat zij de toename van het aantal zorgleerlingen in het onderwijs als een lichte uitdaging zien.

Eén respondent geeft aan dat zij de toename van het aantal zorgleerlingen in het onderwijs als een uitdaging ziet.

Op welke wijze ervaart u de overdracht van het reguliere basisonderwijs naar het speciaal basisonderwijs / speciaal onderwijs.

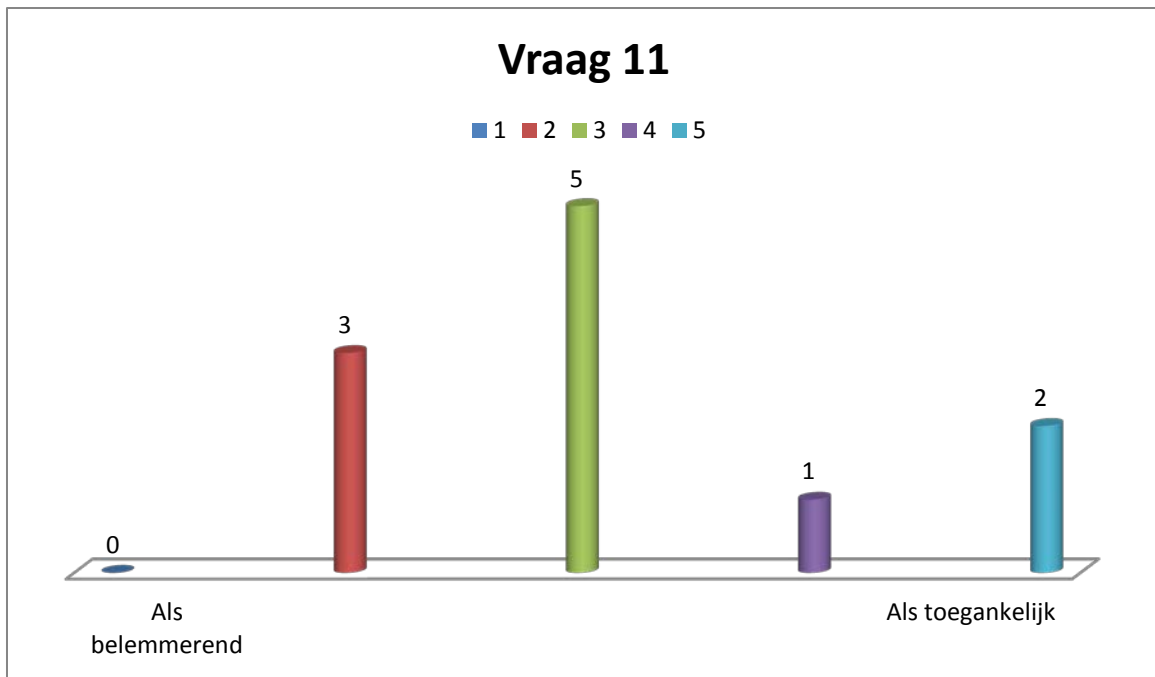

Het merendeel van de respondenten, zes van de elf, ervaart de overdracht van het reguliere basisonderwijs naar het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs niet als een moeizame ervaring, maar is hierin vrij neutraal.

Drie van de elf respondenten geeft aan dat het de overdracht vrijwel soepel verloopt.

Twee van de elf respondenten geeft aan dat zij de overdracht als soepel ervaren en hier dus geen hinder aan ondervinden.

Op welke wijze ervaart u het WSNS-beleid?

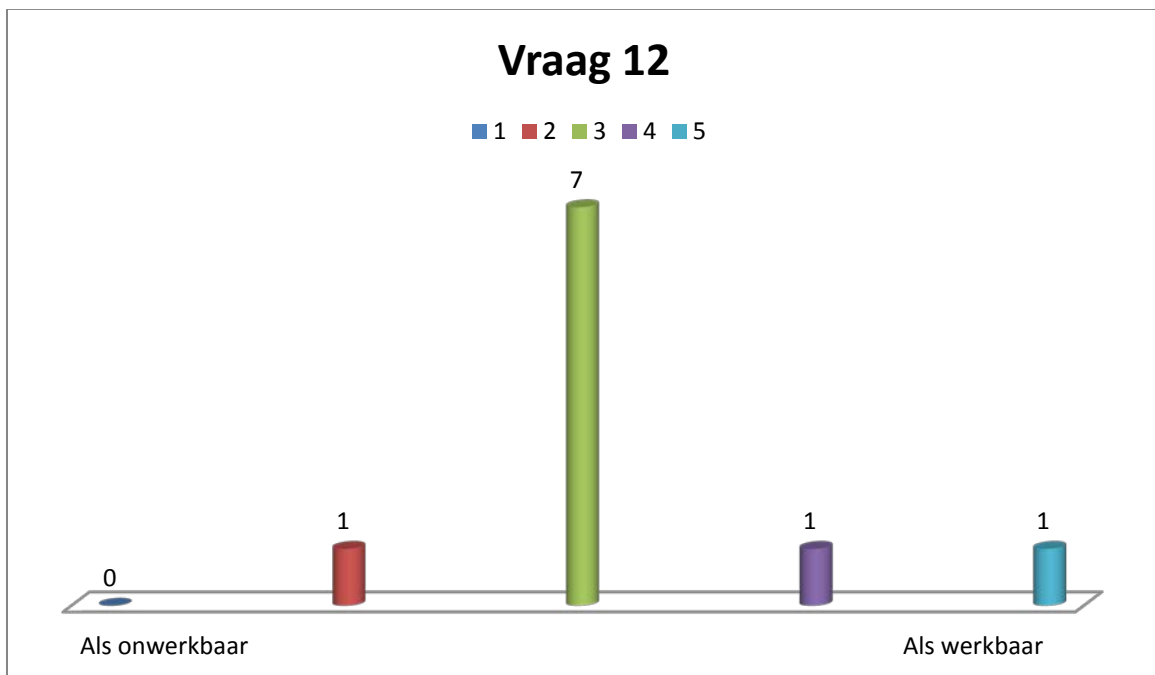
Drie van de elf respondenten geeft aan dat zij het WSNS-beleid als licht belemmerend ervaren.

Het merendeel van de respondenten, maar liefst vijf, geeft aan dat zij het beleid niet belemmerend vinden maar ze zien het ook niet als geheel toegankelijk.

Eén respondent geeft aan dat zij het WSNS-beleid als licht toegankelijk ziet.

Twee van de elf respondenten zeggen dat zij het WSNS-beleid als toegankelijk ervaren.

Op welke wijze ervaart u de 1-zorgroute?

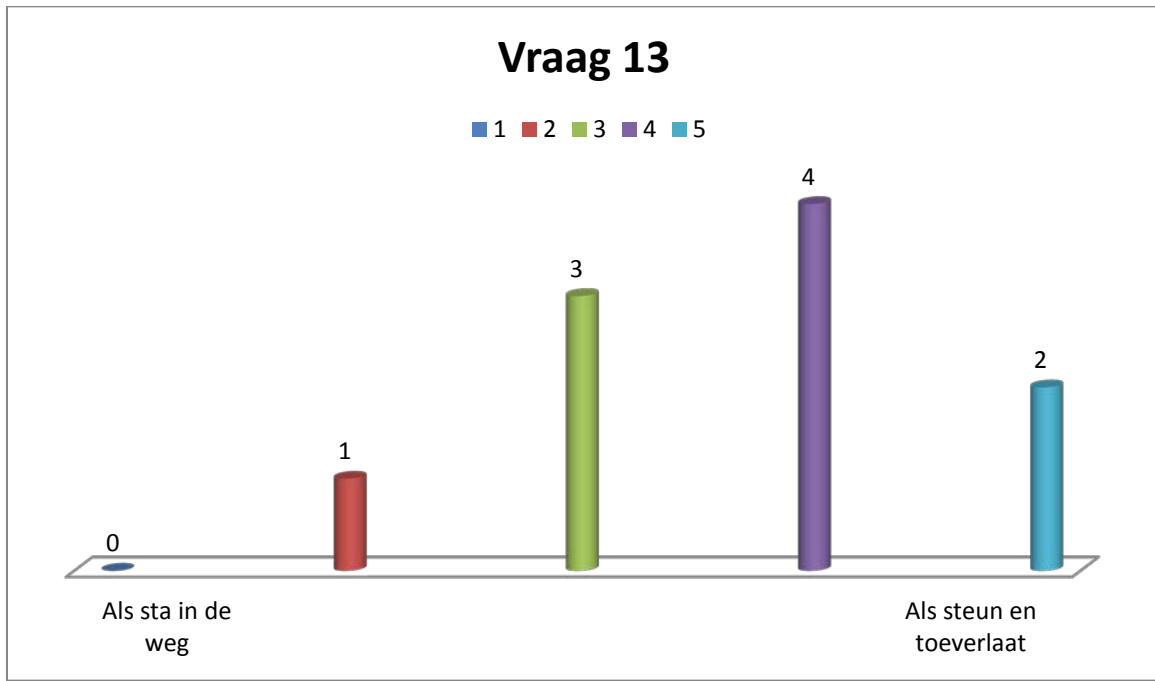
Eén van de tien respondenten geeft aan dat zij het werken met de 1-zorgroute als licht onwerkbaar beschouwd.

Het merendeel van de respondenten, maar liefst zeven, geven aan dat zij vrijwel geen problemen ervaren met de 1-zorgroute.

Eén respondent geeft aan dat zij de 1-zorgroute als redelijk werkbaar beschouwd.

Eén respondent geeft aan dat zij de 1-zorgroute als werkbaar ervaart.

Op welke wijze ervaart u hulp van externe expertise (denk hierbij aan rugzakbegeleiding, onderwijsassistentes)?

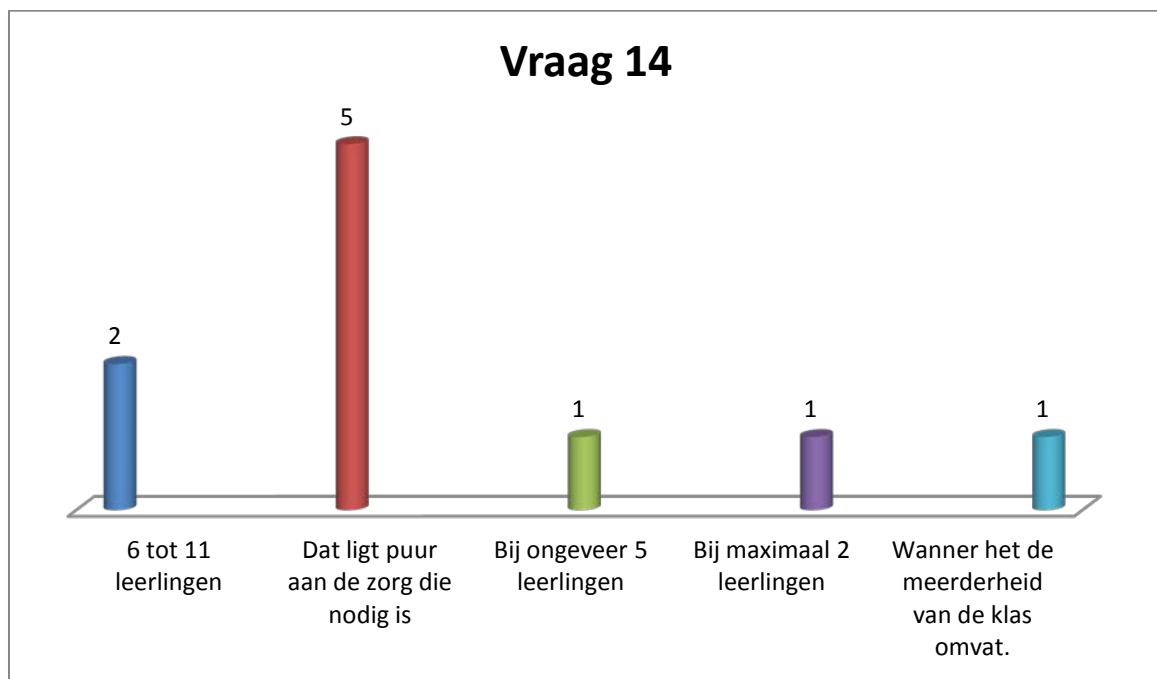
Eén van de tien respondenten geeft aan dat zij de hulp van externe expertise niet geheel als positief ervaart.

Drie van de tien respondenten geven aan dat zij de externe hulp als neutraal ervaren. Ze hebben er geen hinder van, maar ze zien de hulp ook niet als steun en toeverlaat.

Maar liefst vier van de tien respondenten geeft aan dat zij de externe hulp als prettig ervaren en het als een hulpstuk zien.

Twee respondenten geven aan dat zij de externe hulp als steun en toeverlaat zien.

Bij welk aantal zorgleerlingen legt u voor u zelf als leerkracht de grens van wat u nog kunt hanteren?

Twee van de tien respondenten geeft aan dat de grens bij het aantal zorgleerlingen ligt bij zes tot elf leerlingen.

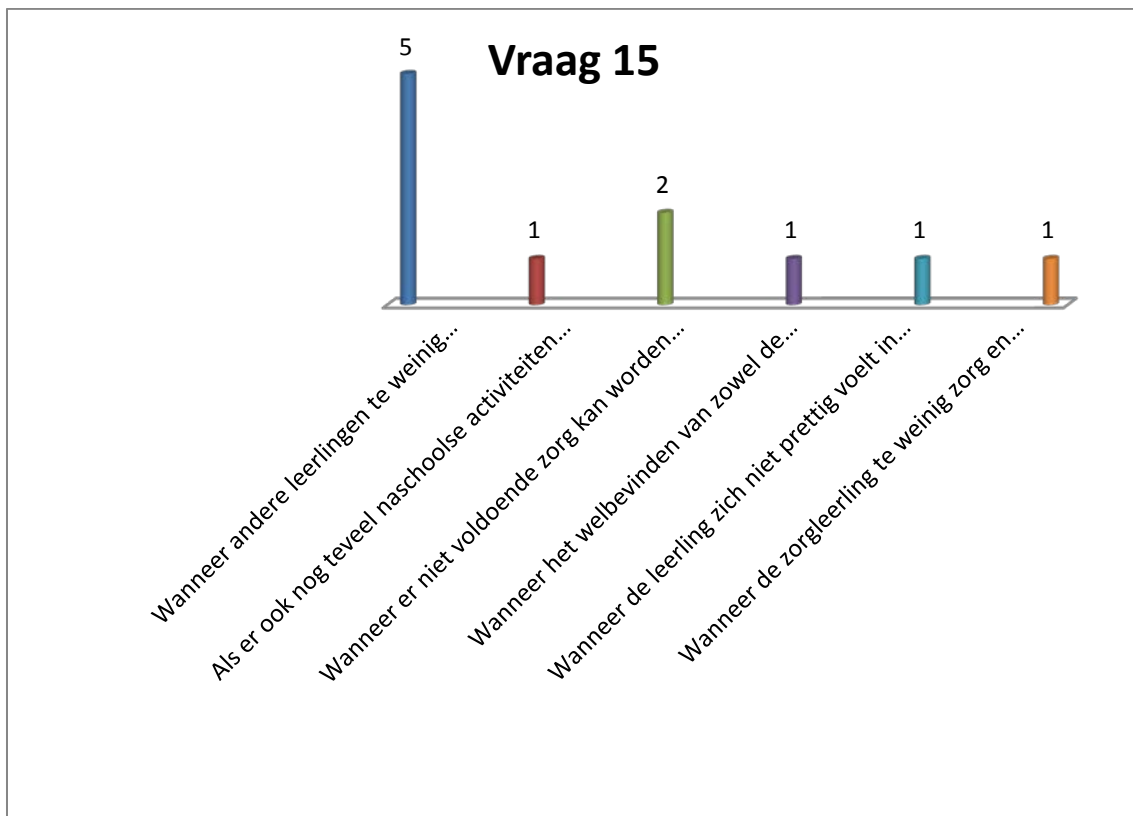
Het merendeel van de respondenten, maar liefst vijf, geven aan dat de grens niet in een aantal uit te drukken is maar dat voor hen de grens ligt aan de zorg die er nodig is voor de zorgleerlingen.

Eén respondent geeft aan dat de grens voor haar als leerkracht ligt bij één zorgleerling.

Eén respondent geeft aan dat voor haar de grens is bereikt wanneer er een maximum is behaald van twee zorgleerlingen.

Eén andere respondent geeft aan dat voor haar de grens is bereikt wanneer de meerderheid van de klas een zorgleerling is.

Als het gaat om het voldoende zorg kunnen bieden aan alle leerlingen is de grens bij mij bereikt op het moment dat?

Het merendeel van de respondenten, vijf in totaal, geven aan dat voor hen de grens is bereikt wanneer andere, niet zorgleerlingen, niet of te weinig aandacht krijgen.

Eén respondent geeft aan dat de grens bereikt is wanneer er naast de reguliere werkzaamheden ook nog teveel naschoolse activiteiten plaatsvinden.

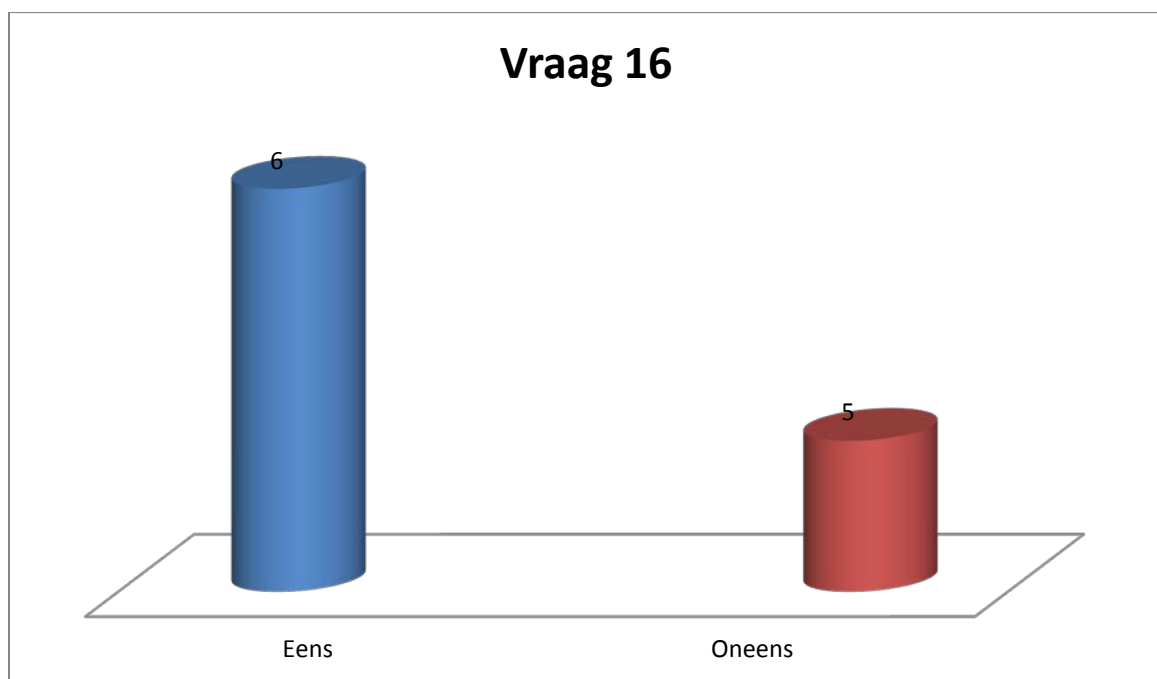
Twee respondenten geven aan dat voor hen de grens is bereikt wanneer er niet voldoende zorg kan worden geboden aan alle leerlingen.

Eén respondent geeft aan dat de grens bereikt is op het moment dat het welbevinden van zowel leerkracht als leerling in het geding is.

Eén van de elf respondenten geeft aan dat wanneer een leerling zich niet prettig in de omgeving, als de leervorderingen stagneren en de leerling een stoorzender wordt, daar de grens ligt.

Wanneer de zorgleerling te weinig zorg en aandacht ontvangt is de grens bereikt bij één van de elf respondenten.

Het WSNS streeft ernaar zorgleerlingen zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs te houden, wat is uw mening daarover?

Zes van de elf respondenten geeft aan het eens te zijn met deze vraag.

Vijf van de elf respondenten geeft aan dat zij het oneens zijn met de vraag.

Er worden geen antwoorden gegeven in de vorm van zinnen. Hierdoor lijkt de vraag nu meer op een stelling.

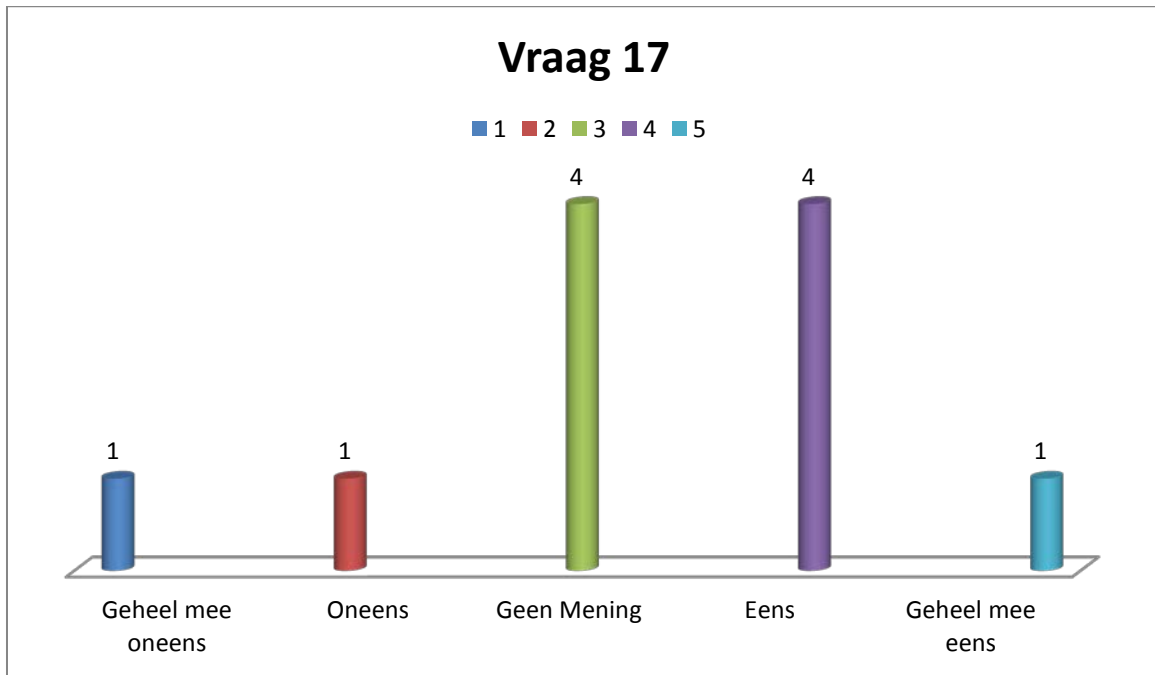
De groep

“Groepsgenoten lijden onder de zorgleerlingen (de Volkskrant 12 december 2010)”.

Bij de volgende stellingen kunt u gebruikmaken van de onderstaande schaal:

1 = geheel mee oneens. 2 = oneens. 3 = geen mening. 4 = eens. 5 = geheel mee eens.

Kinderen met een indicatie vragen naar verhouding tot de rest van de groep teveel aandacht.

Eén van de elf respondenten geeft aan geheel niet met bovenstaande stelling eens te zijn.

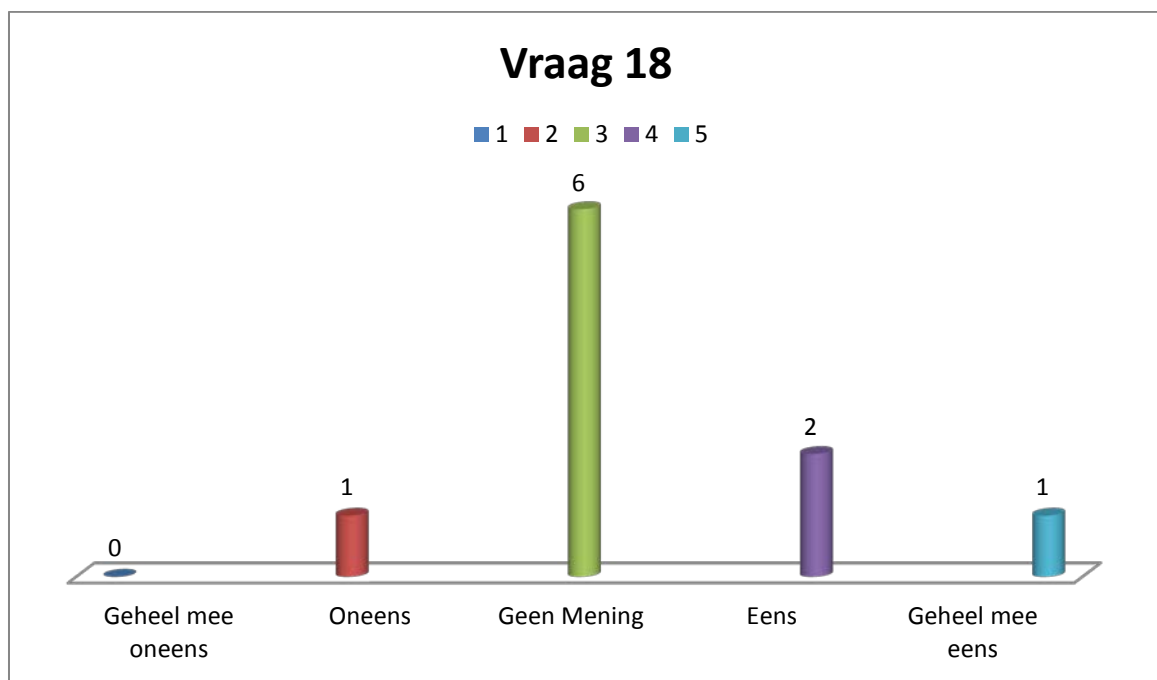
Eén van de elf respondenten zegt het oneens te zijn met boven genoemde stelling.

Maar liefst vier van de elf respondenten hebben over de stelling geen mening gevormd.

Vier van de elf respondenten geeft aan het eens te zijn met eerder genoemde stelling.

Slechts één respondent geeft aan geheel met de stelling eens te zijn.

Binnen de groep kan ik kinderen met een indicatiestelling prima begeleiden.

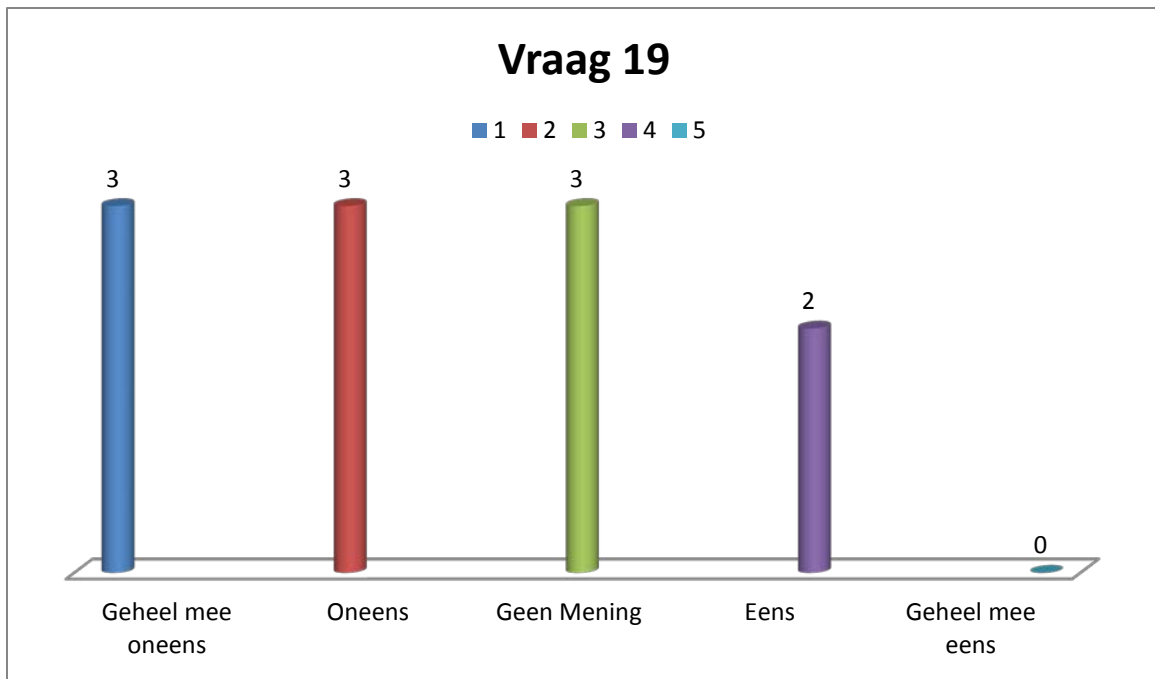
Eén van de elf respondenten geeft aan dat zij het oneens is met bovenstaande stelling.

Maar liefst zes respondenten geven aan geen mening te hebben gevormd over deze stelling. Ik denk dat dit komt doordat het aan de indicatie ligt die gesteld is. Niet met alle indicaties kan evengoed worden omgegaan.

Vier van de elf respondenten geven aan dat zij het eens zijn met de stelling en dus in staat zijn kinderen met een indicatiestelling binnen hun groep te kunnen begeleiden.

Eén van de elf respondenten geeft aan het volledig eens te zijn met bovenstaande stelling, deze respondent heeft er dus totaal geen moeite mee om een kind met een indicatiestelling te kunnen begeleiden.

Binnen de groep is er voldoende externe hulp aanwezig voor zorgleerlingen.

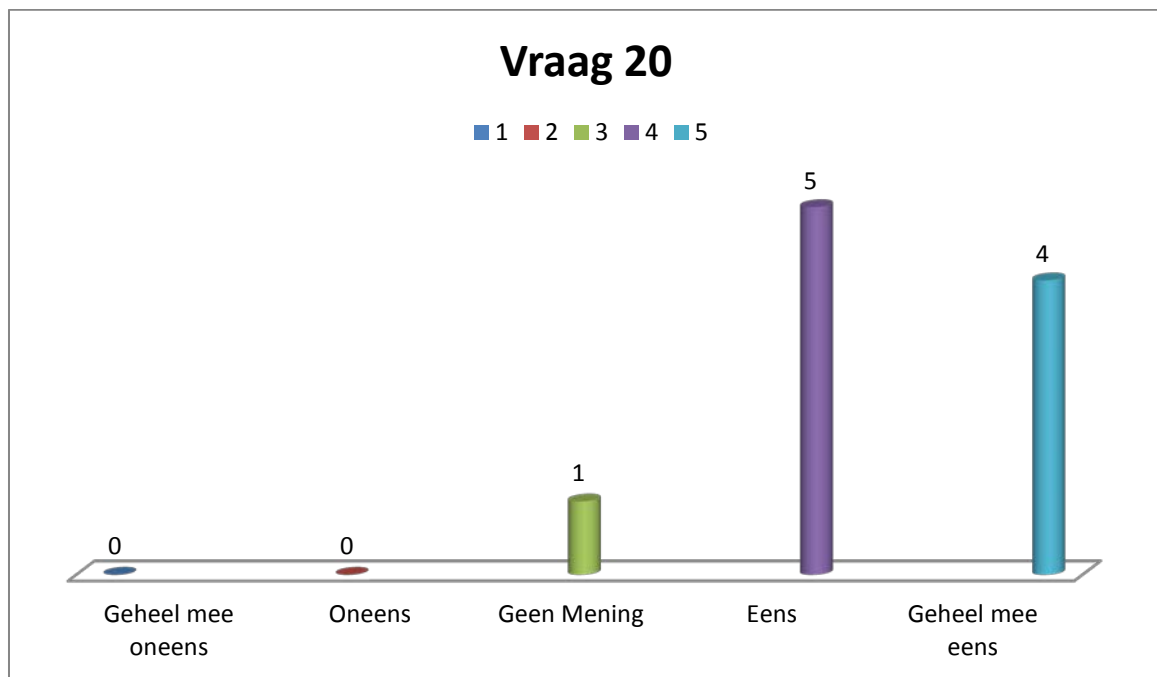

Drie van de elf respondenten geven aan dat zij te weinig externe hulp ervaren voor de zorg van zorgleerlingen. Zij zijn het dan ook geheel oneens met bovengenoemde stelling. Evenals de drie respondenten die aangeven het oneens te zijn met deze stelling.

Drie respondenten geven aan dat zij over bovenstaande stelling geen mening hebben gevormd. Dit zou kunnen doordat er bij hen in de klas of op school geen sprake van is.

Twee van de elf respondenten geven aan dat zij het eens zijn met eerder genoemde stelling. Zij vinden dus dat er voldoende externe hulp aanwezig is voor zorgleerlingen.

De leerlingen binnen mijn groep accepteren de aanwezige zorgleerlingen.

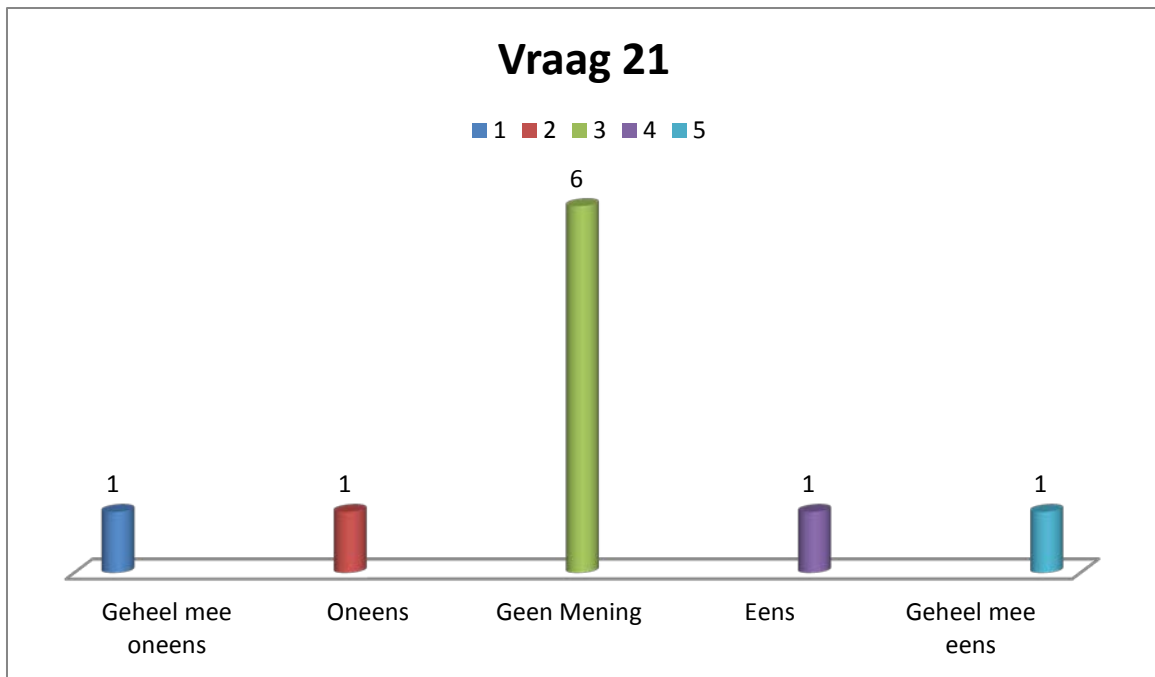

Eén van de zeven respondenten geeft aan dat zij over bovenstaande stelling geen mening heeft gevormd. Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat er in haar klas geen zorgleerlingen zijn.

Maar liefst vijf van de zeven respondenten geeft aan dat deze het volledig eens zijn met de stelling. E

Eén respondent geeft aan het geheel eens te zijn met de stelling.

Zorgleerlingen krijgen geen andere status tegen overstaande leerlingen.

Eén van de respondenten zegt het geheel oneens te zijn met eerder genoemde stelling, dit betekend dus dat de zorgleerlingen in deze klas wel degelijk een andere status innemen dan andere niet zorgleerlingen. Dit geldt ook voor de respondent die het eens is met deze stelling.

Het merendeel van de respondenten, maar liefst zes van de tien, geeft aan over deze stelling geen mening te hebben gevormd.

In de opmerkingen over deze enquête las ik dat zij de vraagstelling lastig vonden en niet goed wisten wat er met deze vraag bedoeld werd. Deze vraag is dan ook niet valide.

Eén respondent geeft aan dat zij het eens is met eerder genoemde stelling. Evenals de respondent die heeft aangegeven het volledig eens te zijn met deze stelling. Dit houdt voor beide respondenten in dat de zorgleerlingen in hun klas geen andere status hebben dan andere niet zorgleerlingen.

Doorverwijzen naar speciaal onderwijs.

Dikwijls worden de termen speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs door elkaar gehaald.

Met speciaal onderwijs worden de scholen bedoeld die toegankelijk zijn voor leerlingen met gedragsproblemen, leerproblemen, gedragsstoornissen, leerstoornissen , en voor leerlingen die verstandelijk, lichamelijk of zintuigelijk gehandicapt zijn.

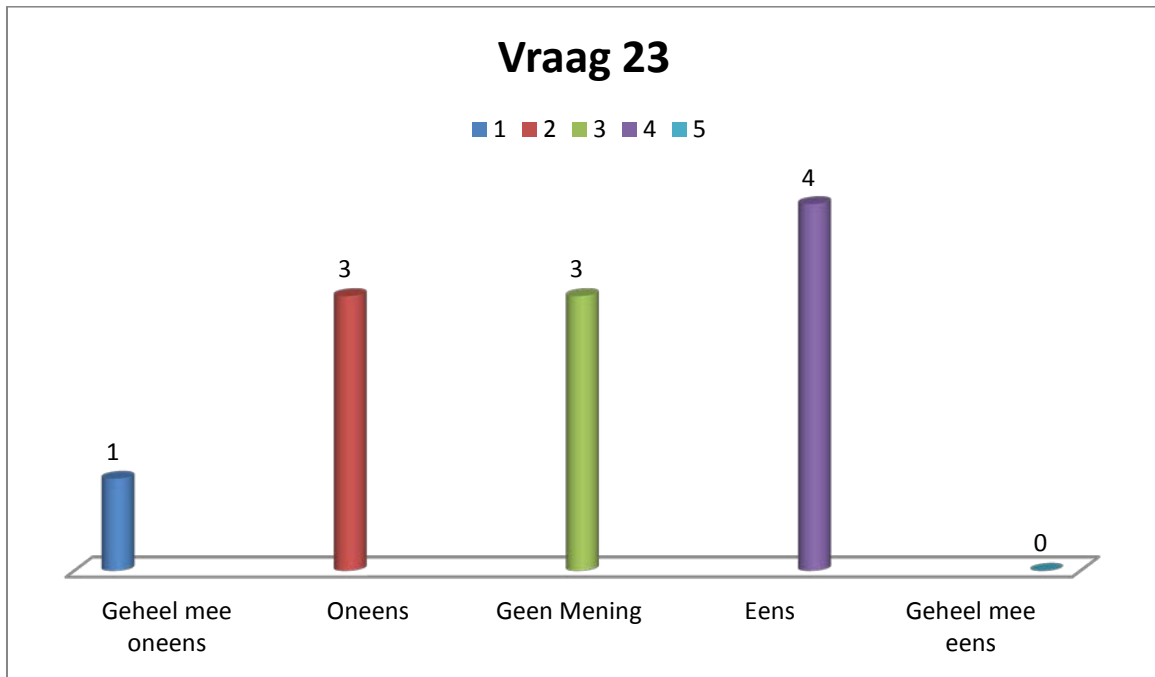
De 'rugzakleerling' heet officieel 'leerlinggebonden financiering' (lgf). Deze financiering is mogelijk dankzij de wet op de leerlinggebonden financiering. Deze wet maakt het mogelijk dat de ouders van een kind met een beperking kunnen kiezen tussen: * een reguliere (gewone) school met leerlinggebonden financiering (rugzakje). * of een school voor speciaal onderwijs. Voorwaarde hiervoor is wel dat hun kind een indicatie heeft.

Een indicatie moet in principe door de ouders worden aangevraagd bij een commissie voor indicatiestelling (CVI).

De scholen voor het speciaal basisonderwijs zijn bedoeld voor moeilijk lerende kinderen en voor kinderen met leer - en opvoedingsmoeilijkheden.

Deze opmerkingen vielen onder vraag 22. Dit is dus geen vraag, vandaar dat er wordt over gegaan op vraag 23.

Leerlingen met een leer-, gedragsstoornis behoren zoveel mogelijk te worden opgevangen in het basisonderwijs.

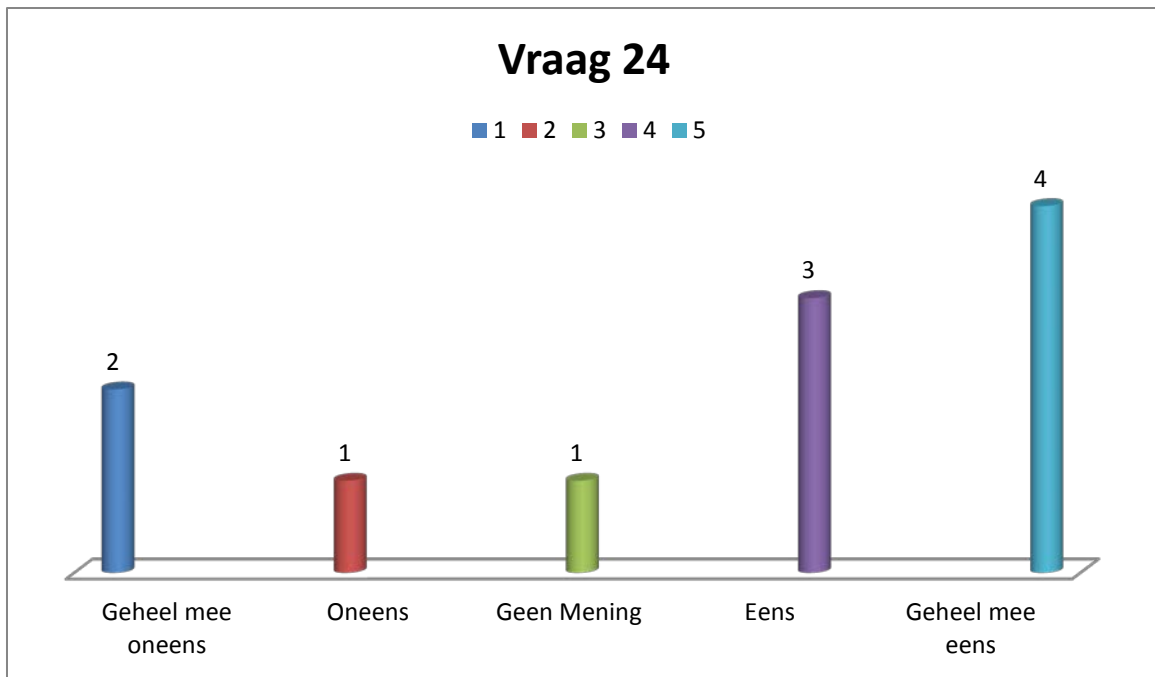

Eén van de elf respondenten geeft aan het geheel oneens te zijn met de stelling. Deze respondent vindt dus dat deze leerlingen beter af zijn op een andere school. Dit geldt eveneens voor de drie respondenten die het oneens zijn met de stelling.

Drie van de elf respondenten geeft aan hierover geen mening te hebben.

Vier van de elf respondenten zegt het eens te zijn met eerder genoemde stelling. Zij vinden dat zoveel mogelijk leerlingen met gedrags-, - en/ of leerstoornissen thuis horen in het reguliere onderwijs.

Er moet een maximum worden gesteld aan het aantal leerlingen met een rugzakje in de klas.

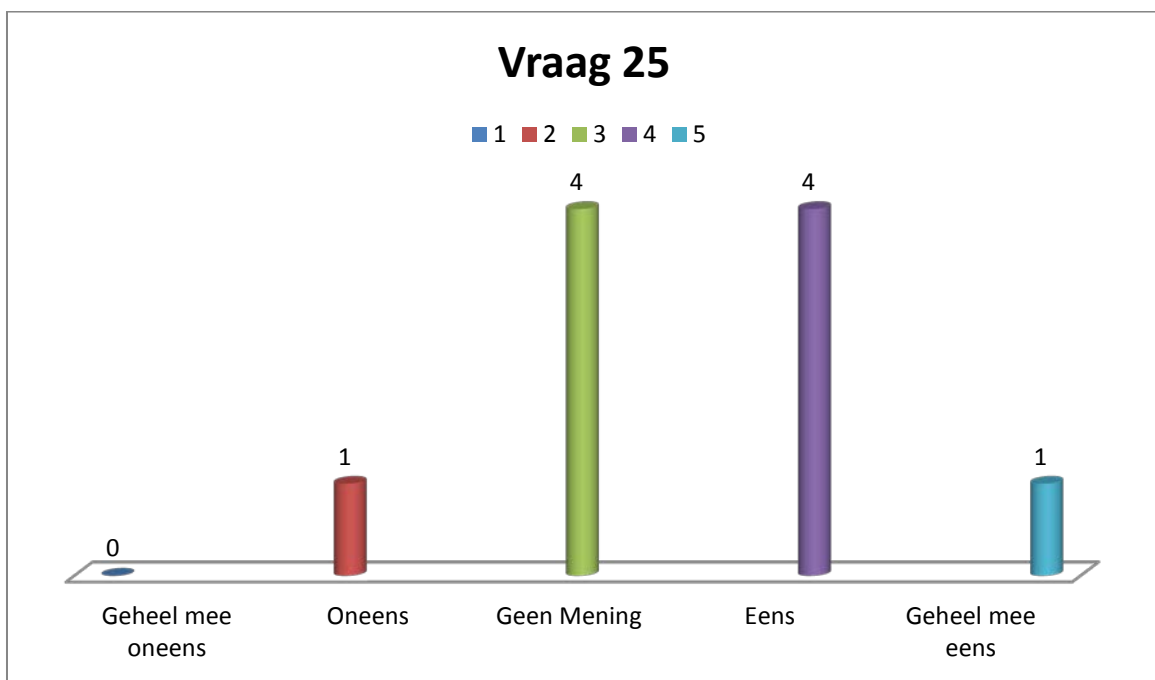

Twee van de elf respondenten geeft aan dat ze het geheel oneens zijn met de stelling. Zij vinden dat er geen maximum hoeft te worden gesteld aan het aantal leerlingen met een rugzakje in de klas. Dit geldt eveneens voor de respondent die het oneens is met de stelling.

Eén van de respondenten geeft aan dat zij hierover geen mening heeft gevormd.

Drie van de elf respondenten geeft aan het eens te zijn met de stelling, eveneens als de vier respondenten die aangeven het geheel eens te zijn met de stelling. Zij vinden wel degelijk dat er een maximum moet worden gesteld aan het aantal leerlingen met een rugzakje in de klas.

De te ondernemen stappen voor het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs of het speciaal basisonderwijs zijn gelijk.

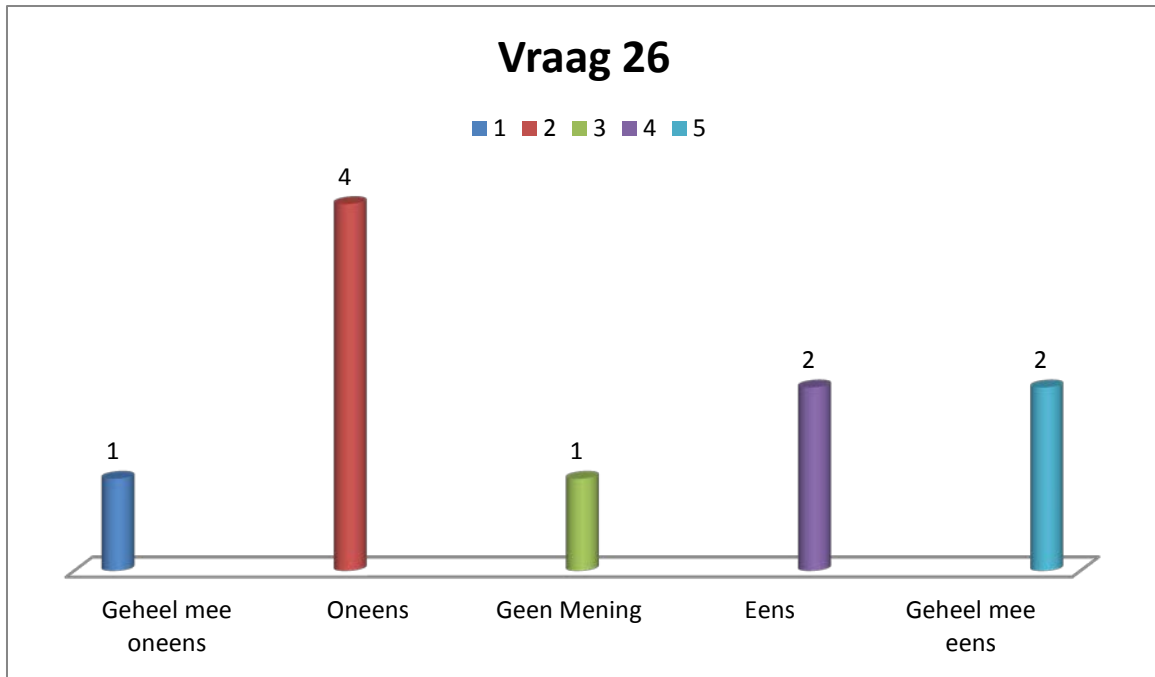

Eén van de tien respondenten geeft aan het oneens te zijn met de stelling. Dit betekent dat deze respondent vindt dat de te nemen stappen voor doorverwijzing naar het speciaal onderwijs als naar het speciaal basisonderwijs gelijk zijn.

Vier van de elf respondenten geeft aan geen mening te hebben gevormd over deze stelling. Dit zou te maken kunnen hebben met onvoldoende kennis over het doorverwijzen.

Vier respondenten geven aan het eens te zijn met deze stelling. Zij zijn van mening dat te nemen stappen gelijk zijn. Dit geldt eveneens voor de respondent die het geheel eens is met de stelling.

Als leerkracht weet ik welke stappen te ondernemen binnen het doorverwijzen naar het speciaal basisonderwijs.

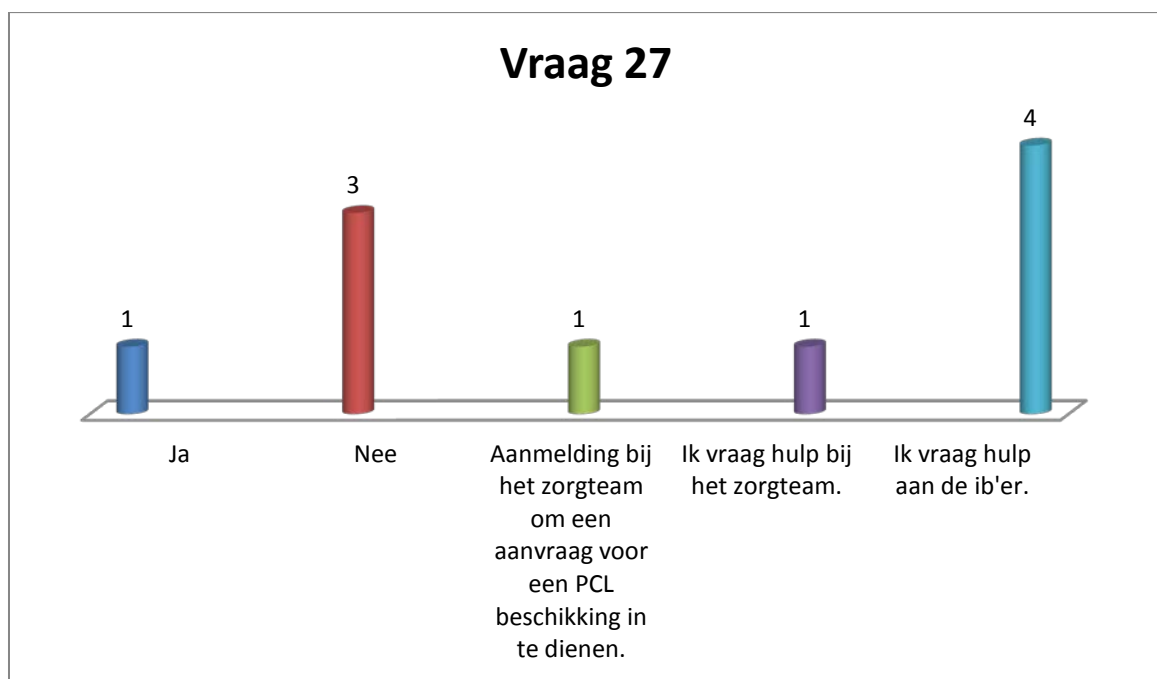
Eén van de tien respondenten is het geheel oneens met deze stelling. Dit houdt in dat deze leerkracht niet op de hoogte is in de mate van het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs. Dit geldt ook voor de vier respondenten die het oneens zijn met de stelling.

Eén van de tien respondenten geeft aan hierover geen mening te hebben gevormd.

Twee van de tien respondenten geeft aan het eens te zijn met de stelling, dat betekend dat deze leerkrachten wel degelijk op de hoogte zijn van de te nemen stappen in het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs.

Dit geldt ook voor de twee respondenten die het geheel met deze stelling eens zijn.

Kunt u de stappen benoemen welke u moet ondernemen bij een indicatiestelling voor het SBO(speciaal basisonderwijs) en het SO(speciaal onderwijs)?

Eén van de tien respondenten geeft aan dat zij in staat is om de stappen te benoemen.

Drie van de tien respondenten geven aan dat zij niet in staat zijn om de stappen van een indicatiestelling te benoemen.

Eén respondent geeft aan dat zij eerst een aanmelding doet bij het zorgteam om een aanvraag voor een PCL beschikking in te dienen.

Eén van de tien respondenten geeft aan dat zij hulp zoekt bij het zorgteam wanneer er sprake is van een indicatiestelling.

De overige vier respondenten geven aan hulp te zoeken bij de ib' er.

Hoofdstuk 5.

Conclusies en aanbevelingen

Paragraaf 5.1 'Conclusies en aanbevelingen'

5.1.1 Verbanden leggen tussen de theorie en de praktijk

- 5.1.2 *Terugkoppeling naar de onderzoeksvraag*
- 5.1.3 *Aanbevelingen voor de school*
- 5.1.4 *Verbeterpunten voor nogmaals onderzoek*
- 5.1.5 *Suggesties voor vervolgonderzoek*

5.1 Conclusies en aanbevelingen.

5.1.1 *Verbanden leggen tussen de theorie en de praktijk*

In de theorie worden de stappen voor het doorverwijzen duidelijk beschreven. De onderzoeker wilde in het praktijkonderzoek onderzoeken in welke mate leerkrachten basisonderwijs op de hoogte zijn van de te nemen stappen voor het doorverwijzen.

Doordat de antwoorden gegeven worden in de theorie kan de onderzoeker met een kritisch oog naar de resultaten van het praktijkonderzoek kijken.

Zijn leerkrachten basisonderwijs voldoende op de hoogte van de te nemen stappen voor het doorverwijzen?

5.1.2 Terugkoppeling naar de onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag die gesteld werd voorafgaande het onderzoek was de volgende;

In welke mate zijn leerkrachten basisonderwijs in staat om vanuit hun eigen positie de aanmeldingsprocedure voor het speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs te beschrijven?

Door verschillende aspecten en begrippen uit te lichten in de theorie van dit onderzoek, is de onderzoeker op de hoogte van de te nemen stappen. Door de vraag middels de enquête aan leerkrachten basisonderwijs voor te leggen wordt er gekeken in welk mate leerkrachten daartoe in staat zijn.

Aan de hand van de resultaten is de onderzoeker in staat om een conclusie te trekken uit het praktijkonderzoek. Aan de hand van de conclusie wordt een aanbeveling gedaan.

De conclusie die de onderzoeker uit dit onderzoek heeft getrokken luidt als volgt;

Uit onderzoek is gebleken dat leerkrachten basisonderwijs niet voldoende in staat zijn om vanuit hun eigen positie de aanmeldingsprocedure voor het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs te beschrijven.

5.1.3 Aanbevelingen voor de school

De onderzoeker zou de scholen die hebben meegewerkt aan dit onderzoek willen adviseren om extra scholing te bieden aan diens leerkrachten. Deze scholing zou in de vorm van een workshop kunnen worden vorm gegeven. Belangrijk hierbij is dat er wordt ingegaan op de te nemen stappen in het doorverwijzen naar het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs.

Tevens dienen begrippen als zorgleerlingen, handelingsplannen en leer – en gedragsproblemen en stoornissen nader aan de orde te komen.

Leerkrachten dienen op de hoogte zijn van de te nemen stappen voor het doorverwijzen maar hebben daarvoor wel alle nodige voorkennis nodig.

5.1.4 *Verbeterpunten voor nogmaals onderzoek*

Verbeterpunten in dit onderzoek zijn het aantal scholen dat is aangeschreven. De responsiviteit van dit onderzoek was laag. Door meer scholen aan te schrijven is de kans op een hogere respons groter.

Een ander verbeterpunt zou de communicatie tussen de scholen en de onderzoeker kunnen zijn. Door alleen gebruik te maken van mailcontact en een begeleidende brief is er weinig tot geen sprake van onderlinge communicatie.

Door te bellen met de deelnemende scholen en in het telefoongesprek uit te leggen wat de bedoeling is van het onderzoek zou ten goede kunnen komen aan het onderzoek.

5.1.5 *Suggesties voor vervolgonderzoek*

Een eventueel vervolgonderzoek zou kunnen uitwijzen of leerkrachten basisonderwijs na eventuele scholing beter op de hoogte zijn van de te ondernemen stappen.

Alvorens het vervolgonderzoek moet dus eerst een scholing plaatsvinden. Deze scholing kan in een vervolgonderzoek een duidelijk beeld geven of de scholing daadwerkelijk iets heeft opgeleverd.

Literatuurlijst

Boeken:

Aalsvoort, D. van der (2002). *Onderwijszorg in het primair basisonderwijs*. Baarn: HBuitgevers

Baarda, D.B en Goede de, M.P.M (2006) *Basisboek methoden en technieken* Noordhoff Uitgevers B.V

Dulk, C. den en Janssens, M. (2005). *Inleiding in zorgverbreding en orthodidactiek*. Baarn: HBuitgevers.

Eijkereen, M. van (2005). *Werken in het basisonderwijs*. Baarn: HBuitgevers.

Groot, R. de en Rijswijk, C.M van (1999). *Kleine atlas van het speciaal onderwijs. Beleidsontwikkelingen en praktijkvoorbeelden*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum

Harinck, F (2007) *Basisprincipes praktijkonderzoek* Antwerpen – Apeldoorn: Frits Harinck & Garant Uitgevers n.v.

Hellinckx, W en Ghesquiere, P (2005). *Als leren pijn doet... opvoeden van kinderen met een leerstoornis*. Leuven: Acco

Hoop, F. de, Janson, D.J en Kooten, A.H van (1998). *Gaan alle kinderen naar de basisschool?* Baarn: Intro.

Janson, D (2003). *Mogelijkheden voor kinderen met beperkingen*. Baarn: HBuitgevers

Vroey, A. de en Mortier, K (2002). *Polyfonie in de klas. Een praktijkboek voor inclusie*. Leuven: Acco

Wal, J. van der, Mooij, I. de en Wilde, J. de (2006). *Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding*. Bussum: Coutinho.

Internet:

Aladin IB Gezondheid en Opvoeding. (2008). Wat houdt een zorgplan in binnen een school? Verkregen op 6 december, 2010, via http://aladin.bibliotheek.nl/aladin_detail.asp?qpid=177463

Basisschool Meuleveld. (Z.J.). Groepsplannen. Verkregen op 6 december, 2010, via http://www.meuleveld.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=57%3Awe-werken-met-groepsplannen&catid=3%3Aorganisatie&Itemid=6

Bijsterveldt, M. van (2010). *Brief minister Van Bijsterveldt*. Verkregen op 6 december, 2010, via http://www.passendonderwijs.nl/files/media/nieuws/47684-Passend_onderwijs_brief_TK_nov_10.pdf

De aanvraag. Opgehaald op 2 december 2010 van www.meldpuntlgf.nl/aanvraag.html.

De Rijksoverheid. (Z.J.). Wat is het project Weer Samen Naar School (WSNS)? Verkregen op 6 december, 2010, via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/vragen-en-antwoorden/wat-is-het-project-weer-samen-naar-school-wsns.html>

Federatie Samen Weer Naar School 3504. (Z.J.). Zorgcommissie. Verkregen op 6 december, 2010, via <http://www.wsns3504.nl/cgi-oic/pagedb.exe/show?no=857&fromno=839>

Federatie Weer Samen Naar School 3504 (Z.J.). Zorgstructuur. Verkregen op 6 december, 2010, via <http://www.wsns3504.nl/cgi-oic/pagedb.exe/show?no=839&fromno=869>

Hoe kunt u een rugzak krijgen?. Opgehaald op 2 december 2010 van www.50tien-oudersenrugzak.nl/oudersenrugzak/rugzak/hoe_kunt_u_een_rugzak_kijgen.

http://www.nwo.nl/nwohome.nsf/pages/NWOA_7CTCXM
verkregen op 6 december 2010

Indicatie. Opgehaald op 2 december 2010 van www.50tien-oudersenrugzak.nl/oudersenrugzak/indicatiestelling.

KPC-groep, *zorgprofiel*. Verkregen op 2 december 2010, via <http://www.kpcgroep.nl/Primair-onderwijs/Bestuur-en-beleid/Passend-onderwijs/Zorgprofiel.aspx>.

PO-raad, *handreiding onderwijsprofielen*. Verkregen op 2 december 2010, via http://www.poraad.nl/index.php?p=19641&nieuws_id=538256

Wat is de rugzak. Opgehaald op 2 december 2010 van www.50tien-oudersenrugzak.nl/rugzak/wat_is_de_rugzak.

Wat is een intern begeleider? Opgehaald op 2 december 2010 van www.swv41-07.nl/ib

Wat is leerlinggebonden financiering (lgf) en voor wie is het bedoeld?. Opgehaald op 2 december 2010 van www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/vragen-en-antwoorden/wat-is-leerlinggebonden-financiering-lgf-en-voor-wie-is-het-bedoeld.html.

Wat zit er in de rugzak. Opgehaald op 2 december 2010 van www.50tien-oudersenrugzak.nl/oudersenrugzak/rugzak/wat_zit_er_in.

WEC-raad, *Regionaal Expertise Centra*. Verkregen op 1 december 2010, via <http://www.wec-raad.nl/index.php?pid=311>

Wikipedia. (2010). Remedial Teacher. Verkregen op 6 december, 2010, via http://nl.wikipedia.org/wiki/Remedial_teacher